అల్లో నేరే

మల్లాది రామకృష్ణ శాస్త్రి

ఆదర్శ గ్రంథమండలి, విజయవాడ.

ద్వితీయముద్రణ CL
నవంబరు, 1963.

వెల : రు. 1-50

ముద్రణ :
"వి క్ట రీ"
విజయవాడ-1.

Page Missing

2

Page Missing

ఇందులో—

Blank Page

అల్లో నేరేడు

*

ఎబ్బే! ఇప్పటి పట్నం మునుపటి పల్లెకాదు.

మునుపటి పల్లె ఆనవాలే ఇప్పుడు లేదు.

పాడూరు లేదు-కూలిపోయి పునాదులు మిగిలిన గుళ్లు లేవు, గోపురాలు లేవు! ఎంతలోతు తవ్వినా నిధులు లేవు, నిక్షేపాలు లేవు! ఆ పరగణా హాల్ మొత్తంమీద, అప్పుడు రాలిన గింజన్నా మొక్క మొలవలేదు. అప్పటికి మొలిచిన మొక్కన్నా మానుకట్టలేదు. ఆనాటికి నిలిచిన మానన్నా, ఒక్క బోదెన్నా, సత్యానికి నిలువలేదు. సంజెదీపం వేళకు కళగా ఉన్న పల్లె, మళ్ళీ చుక్కపొడిచే వేళకల్లా, ఒక్క మొయిని సురేసుకు పోయినట్టుపోయింది.

ఏమైపోయిందంటారు?

ఎండకన్నెరుగని ఆడకూతురు అయినవారింట పుట్టి అబ్బనాకారంగా పెరిగి, ఆ యింట అడుగు పసుపు పారాణితో, పాపిటబొట్టుతో, చెంపన చుక్కతో, సిరులబ్బే మాపుతో యీ యింట పెట్టిన ఆడకూతురు చేయరాని పాపం చేయకపోయినా మోయరాని నింద మోసింది. అయ్యో పాపం! అన్నవారు లేకపోయిరి. కుయ్యో అన్నా గోడు ఆలకించేవారే కరువైపోయిరి. ఆ బిడ్డ ఎంత పాడ

లిందని! ఆ తల్లి బ్రతుకు ఒక్క చిటికెలో చీకటిగుయ్యారమై పోగా ఎంత కుమిలిందని!

ఒక్క కన్ను మూసింది. ఒక్క కన్ను తెరిచింది. ఎందుకు యిచ్చావమ్మా యీ పుటక? అంటూ కన్నతల్లిమీద గావురుమంది. కానరాని తల్లికి మొక్కుతూ గావురుమంది. తెరిచిన కన్ను నిప్పులు చెరిగింది. మూసినకన్ను ఒక్క ముత్తెం విడిచింది.

ఆ రవంత ముత్తెం సముద్రమంత అయింది. సముద్రం —సముద్రం ఏడుసముద్రాలంత అయింది. ఏడు సముద్రాలు ఏక ఉప్పెనైంది.

ఉప్పెనొచ్చి ఊరు ముంచెత్తింది; పోటొచ్చి పల్లెపల్లె నేలమట్టం చేసింది. ఆటొచ్చి, ఆ చీపరపాపర అంతా తుడిచిపెట్టింది.

తుడిచిపెట్టినంత మేరా — వానదేవుడొచ్చి, కల్లాపి జల్లాడు. గాలిదేవుడొచ్చి తడి ఆరబెట్టాడు. సూర్యభగవాన్లు అప్పుడు తెరపిచేసుకుని వచ్చి, భూమ్మీద ముగ్గులల్లే నెరియ విచ్చాడు. అంతే, ఆ పొద్దు మొదలాయె ఆ గడ్డమీద ప్రాణా డదు; ఆ నింగిమీద పిట్టాడదు!

సరేనయ్యా—మరి, ఆ ఆడకూతురుకొచ్చిన నిందేమి టంటారు!

ఆడకూతురికి రారాని నింద!

అయిన యిల్లాలికి కలలో అన్నా రాకూడని నింద! కట్టుకున్న మారాజే తప్పుబట్టెనే—ఆ తల్లిని అంతమాటంటే పాపమన్నా తలచక పోయెనే—ఒట్టూ సత్యాలూ నమ్మక

పోయెనే-ఇంకేంజెయ్య నాతల్లి? ఇంకెవరితో మొరబెట్టు కోను ఆ అమ్మ!

సీతమ్మంటే సీతామ్మవారేనయ్యా! ఆ అయ్యరాముడంటివాడేనయ్యా! అయితేనేం, మూడు పువ్వులూ ఆరు కాయలూ కావల్సిన బతుకు మూణ్ణాళ్ళ ముచ్చట అయింది; ఆ కాపురం ఆరిపోయే దీపమల్లే ఒక్కసారి భగ్గుమంది.

సీతమ్మ సిరిగల యింటపుట్టింది. సంపదున్న యింటికి వచ్చింది! ఆబిడ్డ తెచ్చిన సారె పల్లెఅంతా ముమ్మారు పంచిపెట్టినా, ఎక్కడికక్కడ మిగిలింది. రామయ్య కుటుంబం అంటారా, పరగణా పరగణాకంతా మోతుబరీ అనుకోండి; వారికి ఏంతక్కువ? గీతొక్కటే తక్కువ; బ్రహ్మరాసిన రాతొక్కటే తక్కువ!

సీతమ్మ అల్లా వైభోగంగా సార్లెతో-చీర్లెతో తర్లి వచ్చింది; వెంటను, పట్టెమంచం వచ్చింది, పానుపొచ్చింది; రంగరంగ వైభోగాలొచ్చినాయ్.

తూర్పువేపు గదిలో పానుపేశారు; పడమటింట బంతులు బరి, విందులు చేసుకుంటున్నారు.

వచ్చిన చుట్టాలందరూ, జాజంబంతులు ఆడుకున్నారు.

మేజువాణీలు చేయించుకున్నారు.

తెల్లవారుజాముకి ఎక్కడవారక్కడ అలసిపోయినారు: చోటుచూసుకు సొమ్మసిల్లి పోయినారు.

సీతమ్మ అంతదాకా మేలుకుండలా! ఆ విద్దెలూ ఆ చోద్దాలూ ఆ తల్లికి నచ్చలా!

వచ్చే ఆవులింతను చిటికివేసి ఆవులించింది. అక్కడ

నుంచి బద్ధకంగా లేచిపోయింది. బద్ధకంగా పోయిపోయి ఆ నిద్దురమత్తులో, అల్లాగే పక్కమీద చోటుచూచుకుని వాలిపోయింది. వాలిన పళాన నిద్దరోయింది.

ఏ మూలనో కునుకుతీసిన రామయ్యకు కోడికూత వేళకు ఎవరో వెన్ను చరిచినట్టు మెలుకువ వచ్చింది. తానున్న వెంపు చూసుకున్నాడు, తన వెంపు చూసుకున్నాడు. ఒక్క ఒళ్ళువిరుపులో, పట్టెమంచం యీదకొచ్చింది, పండంటిపిల్లది యీదకొచ్చింది. లేచి నడింవాకిలికొచ్చాడు. చుక్కలమీదికి చూశాడు. ఇంకా జాముప్రొద్దుందిగదా అనుకున్నాడు. ఉసూరుమన్న ప్రాణికి ఉత్సాహం వచ్చింది. ఒంటికి వేడొచ్చింది, చెంపకు ఒరచూపొచ్చింది. చివాల్నపోయినాడయ్యా, పానుపు వేసిన గదిలోకి

సీతమ్మ పొస్తకమల్లే ఒత్తిలి పడుకుంది, మాంచి నిద్దరోవుంది. అట్టె పరకాయించాడు. అడుగులో అడుగేసుకుంటూ చెంపమీద చిటికేశాడు. చిటికేసినంత చిరునవ్వు నవ్వాడు. అంతే ప్రాపతం ఆ యింటికి.

చిటికెలోనే మేలుకుంది సీతమ్మతల్లి. చిరునవ్వుకు నాగసారంవిన్న ఆడత్రాచైంది. పంచప్రాణాల్తోనూబిడిసిపడి ఆ మెడ కావిలేసుకుంది. ఏమో కులికింది. ఏమో గునిసింది. ముచ్చటాడేపాటెం నేరని చిన్నది మూగపోయింది. అయితేనేం గడియలతరబడి వేగిన వేగూ-సోగిన సోగూ, కనుపాప విప్పిచెప్పింది.

చెప్పిందయ్యా చిన్నదాని కనుపాప. ఆకళింపయిందయ్యా, చినవాడికి. చిలకముక్కుకు దొండపండందినట్టు, జీవు

గోరికి చివురాకు అందినట్లు సుఖపడేవాడే!– సుఖపెట్టేవాడే– కాని, చిన్నది ఆ నోము నోచలేదు. చినవాడికి ఆ అదృష్టం పట్టలేదు. తొలిముచ్చటకు కలకట్టుగా, సొక్కి–సోలుతూన్న చిన్నది–అటువాలేదల్లా చటుక్కుమని ఇటుకేసి బెదిరి, త్రుళ్ళిపడి కెవ్వున కేక వేసింది.

ఆ వేసిన కేకకు ముసుగుదన్ని ఒళ్ళు తెలియని నిద్దర్లో ఉన్న ప్రాణి చింబోతల్లే ఎగిరి గంతేసింది. ఆ చింబోతు, చింబోతంటూరా కాదు కాదు. రామయ్యతమ్ముడు కామయ్య. బంగారువంటి మనిషి, బంగారమంటి మనసు–భయమూ భక్తీ ఉన్న పడుచువాడు.

కెవ్వుమన్న కేకకు మెళకువవచ్చింది. అన్ననుచూశాడు వదిన్ని చూశాడు. తానున్న పానుపు చూచాడు. అయ్యో రామా అని అంగలార్చి, అన్న పాదాలమీద పడిపోయినాడు. ఆవురుమన్నాడు. ఎంత తప్పు–తప్పని వాపోయి, తల నేల నేసి కొట్టుకున్నాడు ఆఖరికి...అన్నా! అన్నాడు: "వదినె మనింటికొచ్చిన పండగలో ఒళ్లుమరచిపోయినా, అటునుంచి వస్తున్నా, అగరొత్తులుగుప్పుమన్నాయి. ఆగిపోయినా, గుమ్మం వారకొచ్చి తొంగిచూసినా, గుమగుమా అత్తరు దీపం వెలుగుతూంది. కన్నెదర పాలమీగడల్లే పానుపు అగుపించింది. తడిమి చూసినా–తబ్బిబ్బైపోయినా, నడుం అదే వాలింది. ఒళ్ళు అదే ఆదమరచింది. మగత మగతగా నేపట్టు కుచ్చులాటి శాలవా పైకి లాక్కున్నా, ఒక్క కునుకు తీసి వేద్దామనుకున్నా – మరి ఒళ్ళు తెలియలా! నా మనవి. ఇంతేనన్నా!"

కామయ్యతల ఛెళ్ళున తన్నాడు రామయ్య తండ్రి ఒళ్ళు తెలియని ఉగ్రంతో! మెడనరాలు ఫెటఫెట మెటికెలు విరిగినాయ్! అంత తాపూ తిని, కామయ్య గుక్క తిప్పుకున్నాడు.

"పర్వతంలాగా పడుంటివే. కానరాలేదా తల్లీ!" అన్నాడు.

వెక్కి వెక్కి వచ్చే దుఃఖం ఆపుకుంటూ, "నాదైవం అనుకుంటినయ్యా! అలికిడైతే మెలుకువ వచ్చేనని పట్టెసిల కరచుకుని పండుకున్నానయ్యా!" అన్నది సీతమ్మ.

"విన్నావుగందా అన్నా" అన్నాడు లేనిసత్తువ తెచ్చుకుంటూ. కామయ్య. అనడమేమిటి, మళ్ళీ అన్న రామయ్య మరో తన్ను తన్నడమేమిటి! తన్నిన తన్నుకు, మెడనరాలు మరిన్ని మెటికెలు విరిగినయ్. గుండెలు, నాభిదగ్గిరికి నుంగిపోయినాయి పడగ విప్పిన తాచైనాడు కామయ్య. నిదుర లేచిన సింహమైనాడు కామయ్య. ఏనుగంత సత్తువొచ్చింది. పట్టిన గుప్పిటిపట్టు విదిలించుకున్నాడు. తూలే కాలు దుయ్యపట్టుకున్నాడు. చీమైపోయి, దోమైపోయి, అంటున్నాడు గందా! "అన్నా! నామనవి ఆలకించవయ్యా!"

అన్న-రామయ్య ఏమాటా చెప్పడే - కాళ్ళావేళ్ళాబడి బతిమాలుకుంటోన్న తమ్ముణ్ణి కన్నెత్తి చూడడే!

పోయిపోయి ఏటిబడ్డున కూచున్నాడు. పైన గొడుగల్లె మబ్బుంది. సిగలో పువ్వల్లె సూర్యుడున్నాడు. వింజామరల్లె గరుడపక్షి ఆడుతూంది.

అడుగులో అడుగేసుకుంటూ కామయ్యొచ్చాడు: అల్లంతదూరాన సీతమ్మొచ్చింది. వచ్చివచ్చి – మూనేసుకు పోయినారు. నోటిమూట రాక–పలుకరించలేక–

జామైంది, గడియైంది రామయ్య కదిలాడు. ఒక్క ఉరు కురికాడు. తమ్ముణ్ణి పట్టుకుని గాను గాడేశాడు.

జామపండల్లే విచ్చిన గడ్డం చేతబుచ్చుకుని, కామయ్య నొష్టతో అన్నను మొక్కాడు.

“ఒంటిఊపిరినవుంది ఈ పుటక!–ఒక్క ప్రాణమూ పుచ్చుకో అన్నా! ఉడుకుమీదున్నావ్! ఉగ్రాలమీదున్నావ్–ఈ పళాన నన్ను తెగెయ్యకపోతే నువ్వు బతికేట్టు లేవు” అని బతిమలాండాడయ్యా!–

“ఒంటి పాన్పుమీదుంటిరే–పిల్ల మనసేయలా”

“రామరామ!”

“చెయి మీదికిపోలా?–”

“చెయలేని పున్నెం తప్పి తల కెత్తుకున్నాడు బిడ్డ–తల్లొచ్చి–పక్కను పండుకుంది. అది అన్నం అంటావా?”

“వదిన్ను కంట జూడలా!”

“ఒక్క రెప్ప–”

“పల్లమాలిన చక్కంది: ఒక్క రెప్పలోనే మనసు గుంజుకు సుంటుంది!–నీవు ఓ రెప్పను చూశావు! నేను వెయి పుటకలకని మనసిచ్చాను–నిన్ను చీల్చినా మచ్చపోతుందా?”

పసిపిల్లడల్లె బావురుమన్నాడు రామయ్య! అంతతో తమ్ముడు ఉగ్రుడైనాడు.

"తల్లినయేభాగ్యం తాళికట్టి తెచ్చుకున్నవాడు దక్క నీయలా! పోనీలే అమ్మ. కన్నవారు పేరెట్టుకున్నందుకు, ఆ తల్లి కష్టాలే నీకూ వచ్చినాయీ! మల్లెపూవల్లె మాయింటి కొచ్చావ్. సిగలో ముడుచుకోడం నేరకపాయె. కళ్ళనద్దు కుంటున్నా తల్లీ. మా తప్పులుకాయద్దు – మా వంగసం నిలవద్దు. శిక్షించక జాలిదలచావో వేయిపుటకలు పుట్టి వెంటాడుతా—" ఒక్క బిగివిని యీమాటలనేసి సూరడికి మొక్కి రామయ్య తూరీగల్లెపోయి ఏటిలోకలిసిపోయినాడు.

"వాడురాకుండా వాడేపోయినాడు. యింటికివ స్త్రేపలు కుంటా" నన్నడయ్యా! సీతమ్మ ఉలకలా. "పల్లెకుపోతే తలెత్తుకు తిరగలేను–ఏం గందరగోళంగా ఉందో–ఎన్ని కమామేషులు పుట్టినాయో–అన్ని నరంలేని నాలుకలు–," సీతమ్మ పలకలా!

"కాపురం పాడుచేసుకుంటావా?–" సీతమ్మ మరింత ఉగ్రంగా నవ్వింది. రామయ్య పాటేలల్లె రొప్పుకుంటూపారి పోయినాడు. పల్లెలో కనబడ్డవాడల్లా పలుకరించాడు. కంట బడిన ఆడకూతురల్లా నిలవేసింది! ఏమైంది సీతమ్మ? ఏటాడ్డు నుంది. తాను తెగించిందా నువ్వు విడిచావా? దైవానికి తెలియాలి. ఊరుకు వంక తెచ్చింది! కత్తులు లేచినాయ్, కటార్లు దూసినాయ్–పల్లెపల్లె ఏటివారకు దండుకట్టింది.

అక్కడ సీతమ్మ తపసులో ఉంది. ధ్యానంలో ఉంది. దిగువనే కాడనో సందడాయె. రానురాను, మందొస్తున్న అలికిడాయె. ఓరచూపు చూసింది ఒక్కకన్ను విచ్చుకుంది. పుట్టబోయే బిడ్డలు కేరుమన్నారు, తరించబోయేటి వాళ్లు తల్లీ అన్నారు. ఏదీ వినలా, ఆడపుటకైతే యింత అలుసా అనుకుంది. కామయ్యను తలుచుకుని, నాతండ్రే అనుకుంది. ఒక్కపుటక పుట్టావ్ నన్ను ఉద్ధరించావ్. మళ్ళీ జన్మలెత్తే పనిలేదు. పగదీసుస్తున్నా బయల్లో కలిసి...అంది.

తెరచినకన్ను నిప్పులు చెరిగింది.

అందుకు ఇదీ కథ–!

అమరావతి

*

వైభవ దేవేంద్రుడు, వాసిరెడ్డి వెంకటాద్రి ప్రభువు. కృష్ణకు యిద్దరి అద్దరి మాగాణం అంతా చెక్కుచెదరని ధర్మవిక్రమంతో, ప్రజలకు తండ్రిగా, పెద్దలకు విధేయుడుగా, శాసనానికి తలవరిగా, శత్రువులకు చండశాసనుడుగా, ఏలుకుంటూన్న చల్లని హయాములో—

ఎళ్ళవేళలా, ఎండనక – నీడనక, విచ్చుకత్తులవారు, బరిసెలవారు, బల్లాలవారు, వీనుమిగిలిన వీరరాహుతులందరూ పచ్చెపువాళ్ళ ఖాదరబందీ, ఏ పరగణాకు సోకనీకుండా వేయికన్నులుగా వేయికివేయి బాహువులుగా, పరాక్రమాల మెలగుతూ ఉండగా—

సింగారం పొలిమేరల్లో, ఎన్ని తరాలుగానో ఊడ పాదుకున్న మర్రి – నీడను ఏనాడో, తలపండిన తబిసి చిన్న పర్ణశాలలో, బుల్లి తులసీబృందావనంమయంగా, కృష్ణాజినం మీద, చిత్రాసనంమీద, దర్భాసనంమీద పద్మాసనంగా–పొద్దు పొడిచిం దెరుగక, సంజకమ్మిం దెరుగక అలా కదలని కాలూ మూసిన కన్నుగా మనకు కానరాని, అదేదో మగతలో ఉండిపోయినాడు.

చివరకు ఎన్నాళ్ళకో ఓనాడు, ఆ తబిసిగుండెల్లో, బొమముడిలో చిక్కిన వెలుగు పట్టపగ్గాలులేక, ఉబికిఉబికి పండు వెన్నెలై రెక్కలకు అందనిమేరకూ పులుగులు నేరని

దూరాలకూ ఎగిసిపడి ఎగఝాకి, ఆకాశగంగై వరాహ
స్వామి ఉద్ధరించిన చేసంతా చిలకరించింది: తబిసి కన్ను
తెరిచాడు.

తానై కన్ను తెరిచాడు; తనో మనిషి ననుకున్నాడు;
తన్ను తా నెరిగినాక దగలున్నాయ్ దప్పికలున్నాయ్ -
దాహమైంది తబిసికి. కమండలం ఉంది - ఉదకం లేదు.

ఎవరికీ పనికిమాలిందని ఎలుగెత్తనిమానం ఉరుములు
పెట్టున గర్జించింది.

ఆమడదూరాన లేడల్లేపోతూన్న - నీడమనిషి ఒక్క
ట్టుతిరిగి, తబిసి ముందర గిరవాటుపడి, సొమ్మసిల్లబోతూ,
నేనే అయ్యా, అని ఆ పాదాలకు మనవిచేసుకున్నాడు.

"నేనంటే"

"దొంగను."

"కావేమో !"

"నాకా అనుమానం లేదయ్యా !
పుట్టింది దొంగ కడుపున
పెరిగింది దొంగ ఒడుపున
కాదంటే నాకు అవమానం కాదయ్యా !
అది మీ అజ్ఞానం—"

తబిసి, కనపడని కదలికతో, కనురెప్పతో రవంతగా,
ఆ పలుకులకూ ప్రొమొక్కాడు-

"శపించనా!"

"కూడదయ్యా ! చేసిన తపసంతా, నా పాపంమీద
కత్తి పదునుగా ధారపోస్తారా !

"శిక్షించే వరం - ఏ మహారాజుపరమో చేయండి"

నీడ వెలుగులో మాయమైపోయింది.

పిండారీ మూకలు, దేశం కగ్గోలుచేస్తున్నాయ్. పర గణా అంతటా ఒకటే నరుకుల - వేట్లాట - మన్నె సుల్తానుకు ఈ బెడద చెవి సోకనీకుండా, ప్రజలే, ఏ వాడకు ఆ వాడను, ఏ సీమకు ఆ సీమను కాచుకుంటున్నారు.

సంకురాతిరి పండుగపూట, తెల్లవారకముందే వెంకటాద్రి ప్రభువు కృష్ణలో స్నానం చేస్తు ఉన్నపాటున ఉండి, ఉలికిపాటుగా "పట్టిందితాతగారూ!" అని, ధైర్యంగానే కేక వేశారు!

అల్లంత దూరాన జపం చేసుకుంటున్నారు- పాపయారాధ్యులవారు. వారు అరగన్నుగానే, "దేశానికా నీకా నాయనా!" అని తనలోతాను అనుకున్నారు.

పట్టింది మొసలే అయితే, ఆ మెలుకువ తెలుసును నాయుడికి. ఆ వేటలో తరతరాలుగా మొనగాడాయెను. కాని ఆ పట్టు మొసలిపట్టుకాదు. ఆ ఒడుపు మొసలి ఒడుపు కాదు. కాలు కరకర మనలేదు. నీరు కందలేదు.

పట్టిన దొంగ పాదంవిడిచి ఉవ్వెత్తున నిలుచున్నాడు.

"ఎవరయ్యా!" అన్నారు ప్రభువులు.

"బతిమాలేందుకు పాదం పట్టినవాడినయ్యా! తల్లి కడుపున తారసిల్లాం - దానంచేయువయ్యా - దయా, జాలీ, ఆచేత, ఈచేత ధారపోయవయ్యా తండ్రీ!"

పాపయారాధ్యులు - సందడిగా చేరువకు వస్తున్నారు- వస్తూనే సెలవిస్తున్నారు- "మరి, పలువిప్పకు మొనగాడా!

అర్థమయ్యేట్టు చెప్పేవుసుమీ! ప్రభువులకు పాపభీతి బలిసి, పుణ్యానికి వేసగి వచ్చింది.

వెంకటాద్రినాయుడు తన మనసు ధారాదత్తం చేశాడు. దొంగ ఒక్క మునకతో ఏటిపాలై పోయినాడు.

వేటలో పట్టితెచ్చిన మృగాలనూ వేడుక చూపించడం ప్రభువులకు అలవాటు. పిండారిమూకను పట్టితెచ్చారని పరగణా అంతటా ఒక్క చిటికెలో సాటింపు అయింది. తిరునాళ్ళకు వచ్చింది ప్రజ–

ఒక్కబారున ఒకే వెన్ను విరుపున చింతలతోపులో ఉంది పిండారిమూక. అటునుంచి నరుక్కువస్తున్నాయ్ విచ్చుకత్తులు: ఇటునుంచి నరుక్కుపోతున్నాయ్ పట్టాకత్తులు, తలలన్నీ రాలినాయ్. ఒక్క తల మిగిలింది. అక్కడ అన్ని కత్తులూ ఆగినాయ్.

ఆ తల ఝళిపించింది. ఆ కళ్ళు కత్తులు సానబెట్టినాయ్. కాని ఏ చెయ్యీ ఆడలేదు! ఏ అడుగూ ఆడలేదు!

"నాయనా!" అన్నది గొంతు:

కన్నెదుట పిలిచేది. ఆ దొంగ పిలుస్తూన్నది,–పాపయారాధ్యులు.

"ఆఁ" అన్నాడు నాయుడు.

చేత కత్తి అందుకుని, ఓరగా చేరువయినాడు.

"ఏం ప్రభూ! దానంపట్టినవాడు ఈవరం మీాపరం చేస్తున్నాడు. ఒక్కటే విసురు!"

ప్రభువు ఇంకా జంకుమీాదే ఉన్నాడు.

"నీవు పిండారీవా?"

“కాను! అంతకన్న గండడిని. ఏం అయ్యా! ఎన్ని సార్లో పటి తెప్పించావు పిండారిమూకను. ఎందరినో నరికిం కించావు కాని, ఎప్పటికప్పుడే జాలిపడి అటునుంచి నరికించి ఇటు విడిచావు; ఇటునుంచి నరికించి అటు విడిచావు. నీది దయ అనుకున్నావ్. అంతకే ధర్మమనుకున్నావ్. నీ జాలి మాకు చేటుకానా; మీ ధర్మం పరగణాకు ఆపదకానా, మాటికి మాటికి మంటలు ఆర్పావే కాని, చిటిలే రవ్వల్ని ఏం చేశావ్! ఇక చాలించయ్యా! నీకు ప్రజలకన్న దైవ ముందా, మా మేలుకన్నా పూజ ఉందా?– ఏలే ప్రభువుకు ఎవరు వంకబెడతారు? ఎదుటపడి, ఎవరు తప్పు దిద్దుతారు? నే నొక్కణ్ణే!”

ఏలేవారి తప్పు – నా తప్పుగాదా అనుకున్నా!

“ఎన్ని పుటకలుగానో పరగణాలో దోచుకు బతికేందుకు హక్కు మాకు ఉంది. పచ్చగాఉన్నా దోచుకుంటే అందంకాని, అల్లాడిపోయే ప్రజను చూస్తే గుండె తరుక్కుపోయింది; అటూ చేయిపోలా, నా ధరమంమీంద మనసూ పోలా.

చలిదన్నా ముట్టకుండా యిటూ పడివచ్చా! మర్రి క్రింద ఓ అయ్యా ముక్కు మూసుకునిఉంటే సొరబుర్రలో నీరు కాసిని పుక్కిటపట్టినా! ఆ అయ్యా కన్ను తెరిపించి కసిరించుకున్నా. ఒక్క ఉరకనువచ్చి, నీ పాదంపట్టినా – దానంపట్టినా దండులో కలిసి కాళ్ళబందామల్లే ఎటూ మొసలనీకుండా – మీచేత పట్టించినా.

నరికిన పుణ్యం మీదేగాని, నరికించిన పంపా నా కెందుకూ – విసురు !—"

నాయుడు ఆ కత్తితోనే ఆ చేతు లలా జోడించి "అమరేశ్వరా !" అన్నారు తగని జాలిగా.

"విసురు !"

విసురన్నమాట విసురున, కత్తి చళుకుమనడ మేమిటి, ఆ తల ఎగిరిపడడమేమిటి!

తలలేని మొండెం తపసులో ఉన్నట్టు పద్మాసనం వేసింది–తడుపుకోకుండా వచ్చి, జీవంతో వున్న వేలు ప్రభువు నొష్టను తిలకం అద్దింది, నెత్తురు జీరతో.

ఆ దొంగ ఆచోకీ లేదు. ఆచోటి కిప్పుడు ఆనవాలు లేదు; ఆ కథా కమామీషూ నిన్నా మొన్నా పుట్టినవా ళ్ళకు ఎరికేలేదు!

నాయుడిపేరు శిలాక్షరంగా ఉంది! ఆ ప్రభువు ధర్మం నూటొక్క గుడిలో దివ్వె వెలుగుతూంది–ఎవరి తపసో నిలిచింది. ఎలాగో వెలిసింది అమరావతి.

20

"విమాంస"

*

అతన్ని చూడగానే ఎంతో జాలి వేసింది. నాకన్న అట్టే ఎక్కువ వయసు ఉండదు. నాకన్న ఎన్నో రెట్లు కను ముక్కుతీరు బాగున్నది. నాకన్న తెలివి తేటలుగల నాజూకైన కవళిక.

తగని నీరసంగా కనబడుతున్నాడు. మాటలో నిలుచో లేక తూలిపోతూ అడుగు బలవంతాన నిలుపుకుంటున్నాడు. చేజారుగా చెరిగి దుమ్ముకొట్టుకు పొడిఆరినజుట్టూ, గరగర లాడేగడ్డం, మాపుపేరుకుని నలుగుడులో పెళపెళలాడుతూ పెళ్ళుసెక్కిన, ముదుకపంచా, గుండీలులేని లాల్చీ.

వెనుకనుంచి నాకోసం తొందరగా నడచివచ్చి నన్ను కలుసుకుని నెమ్మదిగా, మర్యాదగా పలుకరించాడు. అంతకు ముందు, త్రోవలో ఎగువను, చూసినప్పుడు ఎన్నికగా జ్ఞాపకం ఉంచుకోవలసిన పోలిక ఏమీ కనబడలేదు. ఇప్పుడు యిందాక గుడిదగ్గర చెట్టునీడను దిక్కులుచూస్తూ నిలుచున్న అతడు అని పోల్చుకున్నాను.

ఆవాలకంలో యాచనకు ముందు నడచే దైన్యం నాకు గోచరించింది. కాని ఎందుచేతనో, జేబులో కానీకోసం చిల్లరలో తడిమే చెయ్యి అలా అక్కడే తటపటాయిస్తూంది. మామూలు బిచ్చగానిలాగా అతనికి ధర్మం చేయటానికి, చెయ్యి తెమిలిరాలేదు.

"ఏమి"టని ప్రశ్నగా తలకొంచెం కదిలించాను. అతడు అభిమానం చంపుకుని యింకొకరి యెదుట చేయి జాపవలసి నందుకు తాను లోలోపల అణచుకోలేని బాధ అక్షరమక్షరంలోనూ తనకు మితిమీరిపోగా కనబరచాడు.

అంతా విని అయ్యోపాపం అనుకున్నాను.

భార్య ఇప్పుడో ఇంకో నిమిషానికో ప్రసవించుతుంది, చూసేదిక్కు లేదు. ఉండేందుకు చోటు లేదు. ఆస్పత్రికి తీసుకు వెళ్ళాలి. అందుకు వద్ద కానీ అయినా లేదు. ఎప్పుడూ ఎవరినీ అడిగినవాడు కాదు. అడిగితే ఆవతలవాడు లేదు పొమ్మంటే అప్పుడు తల తీసేసినట్లవుతుంది. అందుకోసమని ఏమీ పాలుబోక ఎవరన్నా దేవుడల్లే కనబడి యీ ఆపద అడ్డుకోలేకపోతాడా, దైవం తనపాలిట ఉండదా అనే ధైర్యంతో దైన్యంతో అక్కడ యిందాక నేను చూచిన చోట ఎంతసేపటినుంచో నిలుచుని ఉన్నాడు. నన్ను చూడ గానే అదివరకునా మొగమైనా ఎరుగకపోయినా ఎందుకో ప్రాణం లేచివచ్చింది, తగని ధైర్యం వచ్చింది. తాను ఇక్కడ ఇలా తిప్పలు పడుతూంటే అక్కడ ఆ పిల్ల పాపం ఏమయిందో!

అతనికళ్లు నీళ్ళతో నిండిపోయినవి. తుడుచుకునేందు కని పిడికిలిపట్టి ఎత్తిన చేతులను పట్టుకుని గుప్పిట విడదీసి నా పర్సుతీసి అందించి, వెళుతూన్న జట్కాను నిలవేసి అందులో ఎక్కించి పంపించివేశాను.

నేను చేసినది నా తాహాతుకు ఓ ఘనకార్యం కాదు. కాని పనికి ఏచాయలనూ పోలికలేని సంతోషం నన్ను

ముంచెత్తింది. అతని ఆపదలకు అడ్డుపడగల కలిమి మా పెద్దల పుణ్యాన నాకు పుట్టుకతో అబ్బినందుకు అప్పుడు వారందరికీ మనసులో నమస్కరించాను.

నేను ఇచ్చిన తృణమో పణమో అతనికి పుష్కలంగా చాలును. ఆ పిల్లది సుఖంగా రాజాంగంగా పురుడుపోసుకుని ఆమీద నాలుగు నెలలపాటు దేనికీ వెదుక్కోకుండా వాళ్ళం దరూ గడపవచ్చును. ఆపదలు ఎప్పుడూ కాపురాలు చేయవు కదా? ఆతడెల్లకాలమూ యీతీరునే ఉంటాడా? ఏదన్నా కలిసిరాదా! యీలోపున ఏమో ముందు ఏది ఎలా జరుగ నలసిఉన్నా యిప్పుడికేమీ ఫరవాలేదు. ఆ దంపతులు ఇక ఎప్పుడూ దీపం పెట్టుకుని నన్ను తలచుకుంటారు. నేను చేసింది అది అంతా నాకు ఘనకార్యం కాకపోయినా అదే వాళ్ళకు మేరుపర్వతం. ఎన్నడన్నా మళ్ళా ఆతడు కనబడితే అప్పటికి మంచి స్థితిలో ఉండి...తప్పక ఉంటాడు. ఎప్పుడు యిలాగే ఉంటాడా?...నన్ను ఆకాశానికి ఎత్తిపట్టి హంగామా చేస్తే అలాటివేమీ నాకు ఎంతమాత్రమూ ఇష్టంలేవు...యిరకట పడి...సరే అందాకా వచ్చినప్పుడు చూసుకోవచ్చును. ఇవాళ మటుకు లేచిన వేళ చాలామంచిది.

నడుస్తూంటే నాలో ఈ ఊహాలన్నీ గిరగిర తిరుగు తున్నాయి. ఉత్సాహం హెచ్చిపోతూ అడుగు ఊతంగా పడుతూంది. ఆ రాత్రి బ్రహ్మానందంగా నిద్రపోయినాను.

—మెయిలు వేళకు రాలేదు. అందులో వస్తున్నానని టెలిగ్రాం యిచ్చిన మావాడు రాలేదు. కలుసుకునేందుకు వెళ్ళకపోతే యేమనుకుంటాడో, రాకరాక వస్తున్నాడని:

మామూలుకన్న తగనిపెందరాళే లేచి వేగిరం నీమా జావా వేసుకుని వచ్చి పడిగాపులు కాసిన చిరాకుతో బాటు బయట అప్పుడే ఎండ చురచుర మంటూంది.

గొంతు తడుపుకుని ఇక ఆమీద కార్యక్రమం ఆలోచించవచ్చును గదా అని ఆర్ ఆర్ లోపలికి వెళ్ళాను.

—బల్లకు ఆవలివేపున నాకు ఎదురుగుండా కుర్చీలో జారగిలపడి సిగరెట్ పట్టిన చెయ్యి వేలంటా జారవిడిచి మత్తుగా కళ్లు మూసి మూయునట్లుగా అతను కనపడ్డాడు.

మనిషినిపోలిన మనిషని మొదట వింతగా ఆ వేపు చూశాను. మళ్ళా చూడగా అవునేమో అని అనుమానం వేసింది. అయినా రూఢిచేసుకోలేదు. మనసులో అతడు ఇలా రావడానికి ఏలా...కలలోఅయినా తలచలేని సంగతి.

ఆలోచన తెగకపోయినా అతని ఎదుట కుర్చీలో కూర్చుని పరకాయించకుండా ఓ కంట కనిపెడుతూ, బీర్ ఒకొక్క పట్టుపడుతూ, సిగరెట్ గుక్క లాగుతూ తెగించి చూసి తేల్చుకోలేకపోతూ నాలోనేను తికమకపడుతున్నానే కాని విడవకుండా చూస్తూ నేఉన్నాను.

నన్ను చూసి మొగం అదేలాగో చేసుకుని పలుకరింతగా చిరునవ్వు తెప్పించుకుంటూ లేచి సాఫీగా కూర్చున్నాడు.

"మీరు బైబిల్ చదువుకున్నారా?"

—ప్రశ్న అంతా అర్థమయి మెదడుకు పట్టేలోగానే "అవును" కనుక ఆలాగున తల ఊపాను.

"డేవిడ్ ఏంచేశాడు? జ్ఞాపకం ఉందా?"

...ఏం చేశాడు? యుద్ధాలు చేశాడు. ఎదురించిన వాళ్ళతోనల్లా ఎంతమందినో చేసుకున్నాడు. ఇంకా...మరి ఊహుఁ...చదివినదంతా మళ్లా నెమరుకు తెచ్చుకుంటున్నా. ఆతడు అడిగినదానికి సరిపోయే జవాబు దొరకడంలేదు. అదీ అర్థంకాక ఆతని ఆ నడవడి అర్థంకాక నాచేతగాని ఉడుకు మోతుతనము, అరికాలిమంటను రెచ్చగొట్టి నెత్తికెక్కి స్తూన్నది.

పట్టుకుని, ఛడామ్మడా దులుపుదామనుకున్నాను నోరు చేసుకుని.

“ఏంచేశాడు ఆ కొడుకు అలా చచ్చిపోయినప్పుడు?”

మబ్బు విడిపోయినట్టుగా కొట్టిచెప్పినట్టు అర్థమంది. కాని, హరిహరీ ఆతనికంత అన్యాయం జరుగరాదు. నాదానం పనికిమాలినది కారాదు.

గుండె తరుక్కుపోతూంది. అతన్ని చూడగా, అతను అవునని బరువుగా తల ఊగించాడు,- పాపం, బ్రతికించుకో లేకపోయినాడు. ఎంద రెన్నివిధాల సాయపడితేనేం తా నొకటి తలచినా దైవ మింకొటి తలచాడు. అది చూడలేక అక్కడ ఉండలేక అందుకు కావలసినదంతా అక్కడివాళ్ళకు యిచ్చి...

ఆమెకోసమేకదా, రక్షించుకుందామనేకదా, కలసి ఎన్నటికైనా కష్టాలు మరచిపోయి, సుఖపడలేమా అనేకదా ఎన్ని అగచాట్లుపడినా ఆమె లేకపోయిన తరువాత ఇకతనకు ఏంకావాలి! ఏ దైవమూ అడ్డుపడలేదు. పడడు. కావలసిన కారణార్థం అలా ఉండగా ఎవరికర్మకు ఎవరు కర్తలు?

అంత దారుణం జరగడం, నిజంగా అతని విషయంలో చాలా అన్యాయం. ఇచ్చిన దేవుడు పది కాలాలపాటూ ఎందుకు మరచిపోలేడూ? ఆలాటివాళ్ళకు అదే పదివేలే, కడుపు మాడుతూన్నా కష్టమూ నిష్ఠురమూ కలసి అనుభవించడానికైనా నోచుకోనందుకు ఆతడిది అంతా ఏనాడు చేసిన పాపమో!

త్రాగనీ, అంతకన్న అతడు చేసేదిలేదు. త్రాగితనను తాను మరచిపోలేకపోతే, తనకు తాను దక్కడు, ఏవడైనా ఆపదలు తలకు మీరినవైనప్పుడు.

ఆతనిని నా అతిథినిగా చేసుకుని అదమరచేటట్టు ఆరగా ఆరగా ఎక్కువైన భరాయించుకోలేనంతదాకా త్రావించాను కైపు మోపవుతున్నకొద్దీ ఆతని ముఖంలోకి కళాకాంతులు వస్తూన్నవి, చాలా పైస్థాయిలో వెళ్ళిపోయినాడు.

వెళ్ళిపోదామా అనిఅడిగి అక్కడనుంచి నాతో బాటు లేచి గంభీరంగా వెంటనడుస్తున్నాడు; ఇంటికి తీసుకువెళుదామా అనుకున్నాను. ఎవరైతేనేం? ఏమో అతన్ని చూచినకొద్దీ ఏలాగైనా నాశక్తిలో ఉన్నంతవరకూ ఎంత సాహాయ్యమైనా చేయదలచుకున్నాను. మన తాహతుకు, లోకాన్నంతా బాగుచేయలేం కాని ఒక్క జీవుడిని కష్టం దాటేటంతవరకూ కనిపెట్టలేమా లేకపోతే ఎందుకువచ్చిన సంపద?

వెళ్ళిపోతానన్నాడు, నాతో కొంతదూరం వచ్చి. నేనేమి అనలేదు. అలాటి స్థితిలో ఆపడంకూడా భావ్యం

కాదు. ఎవరూ లేనిచోటికి ఎక్కడికో పోయి ఏకాకి...ఏడ్చి ఏడ్చి—అవును అంతే యేసురాయుడనినట్లు ఎవరి సిలువ వారు మోయవలసిందే. తోడుపట్టు వీలులేదు. తలబరువు. కలిసి, తోడునడిచినా అడుగులకు అడ్డమేకాని అంతకు మించిన లాభం ఏమీ లేదు.

సరే నన్నాను కలిగినది కాస్తో కూస్తో యిచ్చి, నే నెవరినో చెప్పి, ఎప్పు డేవేళనైనా అవసరం వచ్చి నప్పుడు ఏమీ అనుకోకుండా నాదగ్గరకు రావచ్చునన్నాను, పరాయివాడినని బిడియపడక సొంతవానిగా చూసుకో మన్నాను. మళ్ళా ఎప్పుడు కనబడుతాడా అని ఎదురు చూస్తూ ఉంటాను. ఎప్పుడూ ఏలా ఉంటున్నాడో అని తలచుకుంటూ ఉంటానన్నాను. పోయి రమ్మన్నాను.

—ఏమిటో మనసు పరిపరివిధాల వెర్రిగా వేదాంతం లోకి పోయి చెడుగుడాడుతూంది. అవును, లోకంలో యింత దుఃఖం పేరుకుపోయి ఉందని తెలిసేటప్పటికే కాబూ అమాంతం బుద్ధుడికి దిమ్మ తిరిగిపోయింది? అతడు అవతార మూర్తి గనుక అప్పటినుంచీ అన్నీ వదులుకుని లోకాన్ని దాన్నుంచెలా వదిలించడమా అనేధ్యాసలో పడిపోయి నాడు. మనలాంటివాళ్ళు ప్రాకృతులు ఆ క్షణానే ఆ ఆలోచ నలుకాని యింకోదాంట్లో పడగానే అదంతా మరచి పోతారు. అంతే. అందరూ అందలం ఎక్కడానికి ఆస్కారం ఉందా ?

అనుకోకముందే నేననుకోనిచోట అతను మళ్ళా తగి లాడు సినిమాకు సాయంకాలము మొదటి ఆటకు వెళ్ళి

అనుకున్నంతకు రెట్టింపు పొడుగై చాలా పొద్దుపోవడంచేత అడ్డదోవ పట్టాను.

ఆ వీధిని నేను ఎన్నడూ సాధ్యమైనంతవరకూ వెళ్లను. అక్కడ నాలాటి మెత్తనివానికి అడుగడుగుకీ హింస పాదులు తగిలే భయంఉన్నది. ఏమీ లేకపోయినా, ఎవరన్నా చూస్తే ఏన్నివిధాలైనా అనుకుంటారు. చచ్చు చవకబారు సానికూటం. నాలాటివాడు పరాకున అయినా ఆ చాయలకు పోరాడు.

నేను అక్కడకు అడుగువేసేటప్పటికి అతనూ సరిగా ఆ గుమ్మం గబగబా దిగి సిగరెట్ చివరదమ్ములాగి విసిరేసి నన్నుచూసి నిలిచిపోయినాడు. నాకు పలుకరించడానికి కృత్యాద్యవస్థ అయి ఆతని కంటబడటం మహాపరాధం క్రింద కట్టుకుని యిరకాటంలో పడ్డాను, ఎటు మెసలడానికీ వీలులేక.

‘రండి పోదాం’ అని చనువుచూపి చేయిపట్టుకుని అడుగువేయించాడు. వెనుకనుంచీ యిందాకటి తలుపు తెరచిన కిరై), ‘వెళ్ళిపోతున్నారా’ అంటూ కొంచెం బొంగురుగా ఆడగొంతు పలికింది. ‘ఆఁ’ అని వీధంతా మారుమోగేలాగు తల త్రిప్పకుండా వెనుకకు జవాబు విసిరాడు, ‘ఇంకా కొంచెంసేపుండి పోతానన్నారు కాదండీ’ అని నిలవేసే గదమాయింపుతో ఆ తెల్లచీర మెట్లుదిగి నన్నుచూసి సంకోచంతో నిలిచిపోయింది. నాకు కంపరం ఎత్తుకు వచ్చింది, చిన్నతనం వదలక ముందు ఒకసారి యీత్రోవనే

పోతూంటే పట్టపగలు నట్టనడి వీథులో నుంచుని అదెవతో...
దండుసిపాయిలాగుంది.

'మా యింటికి రావయ్యా పంతులూ, అని చేయి పట్టుకుంది. నాకు ముచ్చెమటలుపోసి ఎలాగో విదిలించుకుని తిరిగన్నా చూడకుండా ఒక్కటేపరుగు! అంటే ఇంతకూ నేనేం మహామడిగట్టుకున్నానని చెప్పడానికి కాదు. ఏదో సంసారపక్షంగా ఎన్నడన్నా బుద్ధి మళ్ళినప్పుడు యెన్ని మీనమేషాలో లెక్కచూసి, యెన్నివరాలో కోరుకుని, యెక్కడో అన్నివిధాలా మనకు సదుపాయం ఉన్నచోట; అంతే. నూటికీ కోటికేగాని చప్పున ఎక్కడపడితే అక్కడ జొరబడి హైరానయే కరకుతనం లేదు.

పంచతంత్రంలోనో దేన్లోనో పులి మ్రింగడానికి గిలి వస్తూందంటే, కాలికి అంటగట్టుకునిఉన్న నక్కను యీడ్చుకుంటూ తోక ఘాడించిందని చదివానే. దానికి ప్రతిగా నడిచింది ఆ రంగం. ఏనుగంతసత్తువ తెచ్చుకుని ఆతని చేయి విడవకుండా లాక్కుంటూ పోయి రాజవీథిలో పడ్డానో పర మాత్ముడికె రుక !

ఆయాసం తీరుతూండేసరికి వేడెక్కిన మెదడు పని చేయడం మొదలుపెట్టింది మళ్ళీ.

అవును పాపం! మానవుడే అతనేం దేవుడా? అయినా దేవతలన్నా భరించలేని బాధలకు తల ఒగ్గినాడు. ఆ పూట తింటే మరోపూట ఉండీలేకుండా ఆ అవస్థలో భార్యకు నెల మసలడం...సరేయి...ఇటీవల జరిగినఘోరం.. ఏదీ, అతనికి ఆ మాట అనుకునేందుకైనా అవకాశం?

ఎంత మనసు నీరైపోయినా దేని తాపత్రయందానికి. పాడు శరీరం చెప్పినమాట వింటుందా! ఎంత మొగంవాచిపోయినాఝో నేను శకునపక్షిలాగా అక్కడ తయారుకాకపోతే తిరిగి లోపలికి బలవంతంచేసిఅయినా లాక్కుపోయేది. తప్పక వెళ్ళేవాడు. సిద్ధాన్నం చెడగొట్టాను. చెడగొట్టానా నేను? ఒకవేళ, పైసా ఖాళీఅయిపోయి అందుకని వచ్చేశాడేమో! ఆలాగైతే అది మన చేతులోఉన్న పనేగా.

పర్సుతీశాను జేబులోంచి. ఆతడు అంతలో ఆకలిగా ఉన్నదంటే సింగుకొట్టుమీదకు వెళ్ళి మిఠాయి, టీ యిక రాత్రికి భోజనాపేక్ష అంటూ లేనంతగా గబగబ పుచ్చుకొన్నాం. వచ్చి కోనేరు మెట్లమీద కూర్చుని చెరో సిగరెట్టూ ముట్టించాం.

'బ్రదర్ లోకంలో యింతమంది ఫూల్సు ఉంటారని నేను యిదివరకు యెవరన్నా చెప్పినా నమ్మేవాడిని కాను.' ఎత్తుగడ నాకు ఎంతమాత్రమూ అర్థంకాకపోయినా, ఏమిటో ఆతడనేది, ముందైనా తెలుస్తుందికదా అని మాటకు, మాట వరుస కలిపాను. ఊరికే యింకొకటి: నా విషయంలో, విధేయత ఆ నిమిషందాకా చూపిస్తున్నవాడల్లా అంతలో అంతచనువు తీసుకోవడం వెగటుకాకపోగా సరదాగా పీలయినాను, చాలా.

"ఎంతమంది?"

"ఎందరో! కాని, అందరినీ మించిపోయినావు నీవు.

నీ ముఖం ఎదుట నిన్ను పొగడటంకాదు, నిజం చెపు తున్నాను.”

ఏమిటి, ఆతనికి యిన్ని బెడదలూ చాలక మతికూడా చలించిందా? అనుకున్నాను. ఆతని నే మనడానికి నోరు రాలేదు. ఆతని నోరు మూతపడలేదు.

ఉన్నవాడిని ఉన్నట్టుండక యింతగ్రంథంలోకి ఎందుకు దిగానంటే అయిదారు రోజులక్రింద, నాఅదృష్టవశమున “వందేమాతరం” చూడటం తటస్థించింది. చూసినతరువాత పట్టభద్రుడు పని దొరక్క బస్తాల మోతలోకి దిగడం యిత్యాదులు మనవాళ్ళ మనసును ఎంతవరకూఊపుతాయీ అని ఆలోచించి తమాషాకోసం ఒక సంపన్నగృహస్థుదర్శనం చేసి, సినీమాలో కథ అప్పటికీ అవసరం ఉన్నంతవరకూ, మైనస్ సీసపద్యాలనుకో, “మమ” అని ఆయన ఎదుట అతి జాలిగా అభినయించేసరికి ఆ మానవుడు పాపం టూరై పోయి...అతడూ గడచి బ్రతికినవాడేనట! ... నన్ను ఆదరించి అంతో యింతో చేతులోపెట్టి ఎక్కడన్నా పని దొరికేవరకూ పొదుపుగాచూసి వాడుకుంటూండమనీ, ఎల్ల కాలమూ చీకటే ఉండదనీ ఎక్సెటరా కలగూరగా ఓ గంపెడు వేదాంతం నెత్తికెక్కించి సెలవిచ్చాడు. వెళ్ళి పోతూ...అన్యాయమేగాని...అరిఫూలా! అని మనసులో ఆశీర్వదించాను. అలాఅనిపించింది.

నన్నుచూశా...నాకథలో తోణికిన లోక దౌర్భాగ్య స్థితినిచూసా...లేక వెనుకటి తనబాధ తలుచుకున్నా...ఏది అతన్ని అంతగా కదిలించింది?

మొదట లేవుగాని కార్యంలోకి దిగేటప్పటికి యిన్ని రకాల సందేహాలు వేసినవి. భాణీ మారుద్దా మనుకున్నాను.

కాచుకు నిలుచున్నాను, వచ్చేపోయేవారి వాలక మంతా చూస్తూ, నీవు కనుపించావు. దొరికాడురా అని పథకం వేశాను. అది ఖచ్చితంగా పడ్డది. ఆపూట పర్సు ఖాళీ చేశావు. అవును, ఆడకూతురు అన్నివిధాలా ఆ లాటి అవస్థలో ఉన్నదని అంతటికీ కారకుడైనవాడే ఎదుటబడి గుండె తరిగిపోయేటట్టు చెపుతూంటే "అయ్యో!" అని అనుకోని గృహస్థు ఉంటాడా, ఏ తలపు మాసిన వాడో కాని? అందులో చూశానుకదా, నీ చేతికి ఎముక లేదు; అందుకనే అందరినీ మించిన ఫూల్ వు నీవు. లేకపోతే, ఏం అందరిలాటి మనిషినీ కానూ నేను? చదువుకుంటే, సత్కులమువాడి లాగా కనబడితే, ఎక్కువేమన్నా జరిగిందా? దోవనపోయే ప్రతి బిచ్చగాడూ నిన్నిలా దోచుకుంటున్నాడా?

ఈ దెబ్బతో అసలైన ధర్మసూత్రం గోచరించింది. మనవల్ల! మనవాళ్ళు ఎంతబాధపడుతున్నారో కన్నులకు కట్టజేస్తే అప్పుడు మన దుర్దశకూ, మనకూ మరీ విలువ హెచ్చుతుంది. మన వాళ్ళకు, మనకు లోటైనఫాయా అందుకుంటుంది.

అర్థం అయిందా!

"నాకు అర్థం అయిందికాని అంతటితో ఆ వ్యాసంగం చాలిద్దామనుకుంటే అడుగడుక్కీ నీవు తగలడం, నీ కోసం మళ్ళీ కథ పెంచడం ఇలా అయితే నీ సత్తువ సన్నగిలేటప్పటికి నేను కాశీ మజిలీలను మించిన గ్రంథం నడపాలిసి

వస్తుంది. ఇక ఇంతతో చాలిద్దాం...ఆడటానికి... నాకు ఓపికా లేదు, తీరుబడిలేదు."

న్యాయంగాపడితే... అప్పుడాపట్టున అతన్ని పట్టుకుని ఎగాదిగా చెక్కేయవలసింది...అంత కోపం రాకపోగా ఆ బాధలన్నీ అతడు పడలేదుగదా అని మనసు తెరిపిన పడ్డది. అయినా ఆ భావం ముఖంలో కనపడనీయకుండా "అన్నీ అబద్ధాలేకదూ!" అని గదమాయించాను.

"నేను చెప్పినవి అన్నీ ఆహాః. అదే నేను యిందాకా మనవి చేస్తూన్నది, నీవు చూచినది అంతా...సరి...నిజమే కదా."

"అయితే నేను చేసింది అంతా బూడదలో పన్నీరు."

"అది పన్నీరే. ఇది బూడిదకాదు గులిస్థాన్. నేను రాసేవన్ని అబద్ధాలు కాదూ! అందుకోసం అచ్చువేసుకునే వాళ్ళు అవన్నీ కళ్ళకద్దుకు తెలిసే కొనుక్కోవడంలేదూ? యిప్పుడు యింత ధర పలికించానంటే, అవును, యిది నీకే కాపీరైట్. అవునుగాని నీవు ఇంకొకటి కూడా, ఆలోచించు నిజంగా నేను నీ దగ్గిరకువచ్చి... నేను ఎవరైతే నీకేం; నాకు సరదాగా ఖర్చు పెట్టుకునేందుకు డబ్బుకావాలి. అవసరం ఏమీలేదుగాని ఊరికేనే తగలేయడం కోసం" అని యదార్థం చెపితే నీవు ఏమన్నా చోటు పెట్టేవాడివా! నీచుట్టూ ఎన్ని సాకులు తిరిగినా ఏగాని అయినా రాలేదా! యిప్పుడు చూడు నీవు నేనెమైపోతానో ఏమో అని నావెంటబడి ఎన్ని విధాల కనిపెట్టావు? అదేతేడా. కన్యాశుల్కంలో చెప్పినట్టు "ఎంపికలో ఉంది."—

ఆత డవునన్నది కాదనగల తాహతులేక, ఉడికిలి, రోషంతో.

"అంటె అందరూ నీ వనుకునేటంతటి పూల్సుకారు కొందరికైనా, హృదయం ఎదుటివాళ్ళనుచూస్తేజాలి."

"అవి అందరికీ నిజంగా ఉండాలి సోదరా! కాని, ఉన్నవికదా అనే ఉబలాటం తీర్చుకునెందుకు ... ఒక్కటి చెపుతా విను...పలుపూ పందిలిగుంజా పడివున్నాయికదా, దైవం యిచ్చాడుకదా అని ఏవడన్నావచ్చి దేవరతో దున్న పోతు యీనిందయ్యా! అంటే, వినేవినడంతోనే దూడను చూడకుండా కట్టేయమని చెప్పవద్దు. చెప్పావో, అలా చెప్పగా చెప్పగా పసువులు లేకపోవడంమాట అటుండగా పందిలిగుంజ సహితం నిరంతరం దానధారకు తట్టుకోలేక చీకిపోతుంది."

ఫక్కున నవ్వాను. నవ్వక చేసేదేముంది.

"నవ్వావో, మాలాటి నాపచేలు పండుతవి."

"పండినా మేము మీ దృష్టిలో పూల్సుమే".

"పూల్సు పండినకొద్దీ మా పంట పండుతుంది. రైతు దేశమునకు వెన్నెముక వంటివాడని కిసాన్ సోదరు డొకడు సాయించాడు. మాలాటి సరదాలున్న కుర్రకుంకలకు మీవంటి పూల్సు జీవకర్రలు. ఆదిలో తాళంకూడా కుది రింది. చూశావూ మీరు యిలాగే ఉండక తప్పదు.

"ఇక కథ కంచి కై లందుకునేందుకు పరుగెత్తబోతూంది. నీ విక మరలి నిజమందిరమునకుంజని అనేక దివ్యవర్షంబు లీరీతిన ప్రజాహితకార్యంబు లాచరించుచూ మనెదవుగాతమని గుడ్‌బై. నేను లాడ్జికి వెళ్ళి స్నానంచేసి... పాడుమాట లాడినందుకు...రాత్రికి వెళ్ళిపోతాను. మళ్ళా మనసు తిరిగితే ఇంక ముందెన్నడైనా అదైనా నీ ముద్దు చెల్లించడానికే రావచ్చును. కాచుకో—?"

శిక్షావల్లి

*

ఆ మనిషిని చూపించాడు. డాక్టరు: "ఏమిటో యితడిలో లోపం చెప్పుకో చూదాము. జబ్బుగా ఉన్నాడంటావా? — సరి, అందుకోసం, నీ తెలివితేటలు ఏమీ వినియోగించనక్కరలేదు: జీసస్ అన్నట్టు జబ్బుగా ఉన్నవాడే వైద్యుడెక్కడా అని వెదుక్కుంటూ వస్తాడు. ఎవడో, నీవంటి వజ్రకాయుడు తప్ప, నీవు తయారయేది, యిక్కడను సిగరెట్లన్నీ ఊదేయడానికీ, టానిక్కుల్లో నీళ్ళు కలుపుకు త్రాగటానికీ. సరిగాని ఏముటో తేల్చు మరి నీ తడాఖా ఎందాకా ఉందో."

చాలాసేపు నిదానించి చూశాను. ఏముందీ, పైకి చాలా నీరసించి అతిఖాయిలాగా కనబడుతున్నాడు. వంట్లో సత్తువలేనందువల్ల మనస్సుకీ రవంత చాంచల్యం ఉండవచ్చును. రాత్రిళ్ళు నిద్రపట్టకపోవడం, ఉదయాది అశక్తత యీ గుణగణాలన్ని అవలీలగా మనం ఊహించుకోవచ్చును.

"ఇక తమాయించవోయ్ సంతోషించాముగాని తెలివికి" అన్నాడు డాక్, మన పనస చాలభాగం విని. "నేను చెప్పినా, ఏమీ జబ్బులేదు" అన్నాడు. ఆ మాటకు నేను నవ్వాను.

"అయితే దున్నపోతులాగా ఉండాలిసిందే. మరి యిదంతా నీ మందుల ప్రభావమా ఏమిటి ?"

"ముయ్యావోయ్ ఇక అంతటితో: దుక్కలాగా ఉంటే ఏమీ జబ్బులేదని, చిక్కి శల్యమైతే ఏదో మునిగిం దనీ అవన్నీ నీ మూఢనమ్మకాలుగాని శాస్త్రం ఒప్పుకోదు. ఈతడికి జబ్బు చేయించకపోతే అసలు కుదర్చడానికి ధన్వం తరి తరమైనా కాదు."

"చిత్రంగా ఉంది. కాని నమ్ముతాను, నీవు వైద్యంలో అబద్ధాలు ఆడవని నాకు ఆ నమ్మకం ఇంకా పోకుండా ఉంది. ఎందుచేతనో ఇంతవరకూ నీతోటివారి నందరినీ చూస్తున్నా."

"షేక్...నీవు మెచ్చి మేకతోలు కప్పితే, ఇప్పుడు మనకు క్రొత్తగా ఒరిగేది లేదుగాని విను."

నిరుడు యీ వేసంగిలో ఇతడు భార్యను నాకు చూపించడానికని తీసుకువచ్చాడు. అప్పటి కప్పుడే ఆమె చాలావరకు చెదలట్టిపోయింది. ఒకటేమిటి, స్వరకర్త లందరూ ఝుంమ్ అంటున్నారు. లేనిది లేదు.

"నేను ఆరేళ్ళాయె ప్రాక్టీసు మొదలుపెట్టి. అదే చూడటం. అలాటి అనంతగుణ సంపూర్ణురాలిని. ఆరని అగ్నిహోత్రం, భాయీ నిలువెల్లా."

సరే చికిత్సకు ఒప్పుకున్నాను. ఇక్కడే నర్సింగ్‌కు అన్నివసతులూ ఉన్నవి గనుక.

"ఈతడూ ఇక్కడే పడిఉండేవాడు. ఇంటిదగ్గిర ఎవ్వరూ లేరటలే, భోజనం నాతోపాటూ హోటలునుంచి

తెప్పించేవాడిని. ఆమెను కావలసిన ధారకం ఏదో తయారు చేసి ఇచ్చేవాళ్ళమనుకో. ఆ గదిలోకి తొంగిచూడనన్నా చూసేవాడుకాదు. ఇక్కడవున్న పత్రికలూ, పుస్తకాలూ ఓపిక ఉన్నంతసేపూ చదువుకోవడం, లేనప్పుడు నిద్రపోవడం, అదీ రానప్పుడు తనలో తాను ఏదో బిగ్గరగా గొణుక్కోవడం.

"ఎంత వైద్యుణ్ణయినా నేనూ మనిషినేకదా. నాకూ జాలీ దయా యిలాటివన్నీ అంతో యింతో ఉన్నాయికదా. సాటివాడు అలా బాధపడుతూంటే.

అవును, అలాగే అనుకున్నాను. ఎంతలో చచ్చిపడి ఉన్నవాడైనా, ఒకప్పుడు కాకపోతే ఒకప్పు డనిపించదూ. చేసుకున్న పెళ్ళామూ అలా అయి...అంత చెడిపోయి— అదంతా చేతకానితనంవల్ల వచ్చిందనుకున్నా, అనుకోడూ మరి? అనుకుని క్రుంగిపోడూ, అది సహజమే కదా?

అలాటప్పుడు మనమేమీ, అవును, కాదూ అని జోక్యం కలిగించుకోకూడదు. మానవప్రకృతికి అలవి మీరిన ఉద్రేకం తాండవించేటప్పుడు యెటు రవంత బెసి గినా మారణమే. దానంతట దానినే తగ్గిపోనియ్యాలి, అది మంచిది.

నేను వింటూ వినిపించుకోకుండా పోనీ పాపం ఏదో మనసులో దుర్ధశొద్దీ అలా తపిస్తున్నాడు అని నా పని నేను చేసుకుపోతూ అతనితో ఆట్టే అనవసర జోక్యం కలిగించు కోకుండా ఉండేవాడిని. విన్నవే వినడం...ఒకరోజు కాదు, రెండురోజులు కాదు. రోజూ అదేపాట అయేసరికి తిరుసు

లేసుని ప్రశ్నించాలిసిన స్థితిలో పడ్డాను. వినగా వినగా సంత చెప్పుకున్నట్టుగా ఆకాండ అంతా నోటికి వచ్చేసింది.

"ఈ కేసు ప్రత్యేకం శ్రద్ధతో ఆదినుంచీ గమనిం చుతూ అన్ని విషయాలు వ్రాసి ఉంచుతున్నాను. ఆ భాగం చదువుతాను ఉండు. అది ఆలుమగల సరాగం. నీ వొక్కటి గమనించాలి. కవ్వించి కజ్జాలోకి దించుతూన్నది మగవాడు; కస్సుమంటూ లేచి కాల్చినట్టుగా వచ్చే జవాబులు ఇల్లాలువి.

"నేను ఊరుకోను."

"సరే."

"కనుచీకటి అయినా పడకముందే పట్టపగలే నీవు, అల్లా కలకల్లాడుతూ, కులుకుతూ, కిటికీదగ్గర నిలుచుని ఓరగా కోరచూపులు విసురుతూంటే, లోకులు ఏమను కుంటారు?"

"—ఏమనుకుంటారు? ఆ అమ్మాయి యెవరో అసాధ్యురాలల్లే ఉంది. కళ్ళతో, కనబడి దారినపోయే ప్రతి మగవాడినీ కబళించివేదామన్నంత ఆశతో చూస్తూంటుంది అని అనుకుంటారు. అనుభవం ఉన్నవాళ్ళయితే, జాలిపడ తారు."

"అలాగేం—"

"ఊఁ:—పాపం, అవును మరి, అయిదో పెళ్ళివాడో లేక ఇంకా అంతకన్నా అధముస్సుడో అయిఉండాలి; కాక పోతే ఎందుకలా, పడుచుది బరితెగి ఊరుమీద విరుచుకు పడుతుంది? అని జాలిపడరూ."

"పడి—?"

"సడీ చప్పుడూ లేకుండా సాగిపోయే సంసారం కాదిది అని, కొంచెం చొరవగా, కదిలించి చూద్దామని ఉబలాటపడతారు."

"మరి ఇక నే నెందుకూ?"

"ఆ సంగతి వాళ్ళకు ఎందుకూ?"

[పైన ప్రశ్నా జవాబూ సాధారణంగా, రెండు మూడు ఆవృతు లనుకుంటాడు. గబగబా కొంతసేపు తరు వాత మౌనంగాఉండి క్రమంగా గొంతుకుడిలోకి దిగి, అది హెచ్చి మళ్ళామాటలు ఇవి, మొదటి భాగంకన్న కొంచెం పైస్థాయిలో అంటాడు]

"నేను ఇక సహించను"

"— మీా ఇష్టము, నేను మీా మాటకు దేనికీ అడ్డు చెప్పను."

"అలా అంటూనే ఇంతదాకా తెచ్చావు."

"మీారన్నంతదాకా వస్తే ఎంత బావుండును? నాకు తరం కావడంలేదు. మీారు చూస్తూనే ఉన్నారుకదా?"

"కళ్ళు ఉన్నందుకు అవును. ఇదీ ఫలం!"

"నాకు అంతకన్న ఎక్కువ ఒరిగిందేమున్నదీ? కాయలు కాచేటట్టుగా చూసి మొగం వాచినా మాత్రం, ఫలించందే! తలవాకిలి ఇల్లుగా ఉంటూన్నా, దైవానికి దయరాదు."

"నీకు తోడు దైవం కూడాను.!"

"అందుకే, నేను కలవరించేది!"

"ఎవరికోసం?"

"చూడలేదా మీరు, మన వీధి చివర మేడమీద ఇవతలి గదిలో ఉంటాడు. చూడండి. ఆ గిరజాల పిల్లవాడు, వంచినతల ఎత్తకుండా పోతాడు. అదేం పాపమండీ, ఎన్నడన్నా కన్నెత్తి నావంక చూస్తాడేమోనని - కాచుకుని ఉంటే__"

"ఇక - నీవు నోరెత్తితే, నీవు-నోరెత్తితే-"

"అవును నోరెత్తినా ఏం ప్రయోజనం! నాతో శ్రుతి కలిపి అందుకునేవారు లేనప్పుడు. నిజమేలెండి అయినా, మిమ్మల్ని అనడం ఎందుకు?_"

"అదిమాత్రం మిగిలిందా" ఇదంతా ఆ ముచ్చటే కదూ? ఇంతకూ నేను బ్రతకడం నీకు కంటకంగా ఉంది. అంతేకాదూ?"

"లేదండీ, ఎంతఒట్టువేయమన్నా వేసుకుంటాను. ఎంతో హాయిగా ఉంది "

"అవును : అనుకూలంగా__"

"ఏమన్నా అనుకోండి, అదృష్టానికి కర్తలు మీరు. మీ కళ్ళయెదుటనే నేనిలా చల్‌చలావుగా వుండటం నిజంగా నమ్మండి, నమ్మకపోండి. అప్పుడుకూడా మిమ్మల్నే తలచుకుని అంతా మీ దయే అనుకుంటాను."

ఇదోయ్ అతడు రోజూ అప్పగించే పాఠం.

"ఇందులో అర్థంకానిది ఏముంది? తేట తెలుగులో మాటూ మర్మమూ లేకుండా ఢంకామీద మ్రోగినట్లుగా నడుస్తూంటే అతడు అర్భకుడు, ఆ అమ్మాయి పరమ రేచు. అందుకనే వెనుకటి సామెతగా చెప్పిచెప్పి మరీ చెప్పినంతా

చేసింది. అడ్డంపడటానికి ఆ ప్రవాహం ముందర అతడు లెక్కా జమా? ఎంత గ్రంథం జరిగిందో? ఆ భోగట్టా మనకు తెలియకపోయినా, ఆ అమ్మాయిని చూసిన తరువాత ఆ వ్రతం శక్తివంచన లేకుండా పట్టి పల్లార్చిందని స్పష్టపడుతూంటేను!"

అవునా యిదంతా అసలు కథకు పూర్వరంగం అనుకో: ఆ పిల్లది సకలాభరణభూషితురాలై మన దగ్గరకు మరమ్మతుకు వచ్చిందన్నంతవరకే నీవు ప్రస్తుతం గ్రహించవలసింది. అంతకుమించిన అర్థం ఆలోచించావాఅంటే ముఖ్యవిషయాలు అతకవు.

నీవు అనుకుంటూన్న ధోరణికాదులే విను.

అప్పటినుంచీ జరిగిన నాటకంలో మనకూ భాగమున్నది. మన సమక్షానే నడిచింది. గనుక తేదీలవారీగా పుస్తకం తిరగవేయకుండానే ఏనాడేమైందో చెప్పగలను. గాని అదంతా, తడిసి మోపెడవుతుంది. టూకీగా—

మందు ప్రమాదవల్ల మళ్ళా మామూలుమనిషి కావడానికి ఆఅమ్మాయిలో కొన్ని భాగాలు పూర్తిగా దుష్టములై పోయినవి. అందువల్ల కత్తిపట్టవలసివచ్చింది. ఆపరేషనులో అనేక తికమక లున్నాయి. అంతపని మన ప్రాంతాల్లో, ఎవడికీ చేయడానికి చేతులాడవు. నేనూ మొదట తటపటాయించాను కాని చివరికి తెగించి ఎట్లైనా మా బాగేకదా అనుకుని చొరవచేశాను. చేసినందుకు అది నెరవేరింది.

నేనేం అందరకన్నా మహా పొడిచేశాను అని నీ ముందు గొప్ప చెప్పుకోవడం కాదు; ఆ వేళావిశేషం అటు

వంటిది. అదే ఇంకొకప్పుడై ఆ అమ్మాయి కాక యింకొక రైతే నాకూ చేతులు చప్పబడేవేమో! ఏమో యింతకూ ఆమె అదృష్టవంతురాలు. గడచి బ్రతికింది.

అదిగో, అక్కడే, నేనూ పొరబడినది. అది తెలుసుకునేసరికి నేనూ ఇంకా పెరటిదోవనే ఉన్నానని లోలో నేను పొగడుకుని ఉబ్బిపోతూన్న నా తెలివితేటలే నెత్తికెక్కి నన్ను వెక్కిరించినవి.

ఏమైందనుకున్నావు! ఆమెకు కొంచెం నిమ్మళించిన తరువాత ఒకనాడు ఆతనిని పిలువమంది. అంతవరకూ తొంగి చూసి ఊరుకోవడమే కాని ఎన్నడూ లోపలికి అడుగుపెట్టే వాడు కాదని యిందాక చెప్పానుకాదూ.

ఇద్దరూ ఒకరినొకరు అన్నిరోజులకు అంత దగ్గరగా అదే చూసుకోవడం అక్కడ నేనూ ఉన్నాను. అవతలకు వెళ్ళిపోదామనుకుంటే ఆమె ఉంటేకాని వీలులేదనీ, ఉన్నందువల్ల ఫరవా ఏమీ లేదనీ నిలిపివేసింది.

ఇదోయ్ ఆమె అతన్ని పలుకరించడం "ఇక మీరు ఎలా బ్రతుకుతారండీ."

విని నే నేమనుకోవాలి? మనసు పరిపరివిధాలయి పోయింది. అతడూ తెల్లమొగంవేసి విని, తలవంచుకుని ఊరుకున్నాడు. ఆ అమ్మాయి అంతటితో ఆగలేదు.

"అవునండీ నాకు అదే దిగులుగా ఉన్నదండీ! నేను బ్రతికాను, బట్టకడతానన్న మాటేకాని నేను ఇక ఉన్నా, లేనిదానిలోనే జత. నామాట అబద్ధమనుకుంటే పోనీ

డాక్టరుగారిని అడగండి. నేను ఆకారానికే కాని, అంతే నండీ, అయ్యో మీరు?"

అయ్యో పాపం అని అనుకున్నానేకాని, ఆమాట మీదనుంచి వచ్చిన మామూలు ఆలోచనలో అనుమానం వేసింది. అంత అనురాగముకలదే అయి అతని క్షేమానికి అంత ఆదుర్దాపడే మనిషే అయితే అందాకా రావడం ఎందుకు కలుగుతుంది? లేక యిప్పుడు వస్తూన్న బుద్ధా? అయినా అంత విషమ యాతనకే తట్టుకుని భార్యను ఎన్నడూ పల్లెత్తి ఏమీ అనని ఆ త్యాగమూర్తి ఆమె మళ్ళా తన కళ్ళయెదుట కనబడుతూన్నందుకే యేనుగు నెక్కినంత సంతోషించి ఊరుకుంటాడుగాని ఆమెతో కాపురం కర వైందని ఉరిపెట్టుకునేందుకు దిగేవాడే అయితే యిన్నాళ్ళూ యింతకుపూర్వం అఘోరించిందేమిటి? అలాటి దిమ్మరిని కట్టుకుని...ఉహు...ఆ ఊహ సరిఅయినదికాదు.

ఆమె యింకా చెపుతూనే ఉన్నది. అతడలా ఆల కిస్తూనే ఉన్నాడు.

"నాకు ఇదివరకు ఇంతగా విడమరిచి చెప్పేటంత తెలివిలేకపోయింది. కాని ఇన్నాళ్లూ ఇదే ఆలోచనఏమో ఇప్పటికి తెలిసివచ్చిందండీ, నా సంగతీ, మీ సంగతీ; బిడియ పడకండి. మనం ఏనాడో చేసుకున్న పాపం కాకపోతే అంది రిలాగానే మనమూ అమ్మకడుపున పుట్టామేకాని, హాఠా త్తుగా ఎక్కడనుంచో ఊడిపడలేదుకదా? అందరిలాగా బ్రతకలేమని, మనమేమైనా బ్రహ్మతో మొరబెట్టు కున్నామూ? అందరిలాగా ఎందుకు లేమూ?

"అవునండీ...అనుభవించుతూన్న దేనా మనం. ఇప్పుడు కాదంటే ఏమన్నా-పోతుంది గనుకనా? భార్య పరులను ఆశించి భ్రష్టురాలవడం చూస్తూ ఆ బాధ అహర్నిశలూ పడుతూంటేనేగాని, పతివ్రత అయిన పాపానపోతే మీకు బ్రతుకు కరవౌతుంది. అది మీ ప్రకృతి. నేనో మనసులో ఏమీ పాడు కోరికలు లేకపోయినా, శరీరం ఎంతమాత్రమూ నేను చెప్పినమాట వినదు. దానికి విడవకుండా నూతన అనుభవాలులేనిదే అది నిలువదు. దానిని ఆపడం నా వశంలో లేదు.

"అంతేనండీ-యీ జన్మానికి ఇక మగవానికీ నాకు - జిలాయి! అయినా మొండికిపడి మ్రోడునై ఏవోవిధంగా రోజులు వెళ్ళబుచ్చుతాను. కాని బాధపెట్టలేనే, ఎలా బ్రతికించుకుంటూనా మిమ్మల్ని అని అదే దిగులు."

అంటూ ఎంతసేపో విలపించిందోయ్.

అదీకథ.

"నీవ్రూ బ్లాఖ్, ఎబింగ్ అవన్నీ చదివినవాడవేకదా, ఎల్లిస్‌తో బాటు అందుకున్నావుగాదూ?"

"అందుకు మనం ఏంచేయగలం?"

అయినా చేయగలిగిందంతా చేశాను, ఆమె ఆ ఆలోచన మానేటట్లు చేయలేకపోయినాను. మనసును...ఏమైతేనేమిలే బ్రతికించలేక పోయినాను; ఆ నిరాశే ఆమెను తినేసింది.

ఆమె పోయింది నా తెలివితక్కువవల్లనే అనుకో; అంతకన్న బెడద ఇది; ఈతని సంగతేమిటి? ఎటూ తోచ

లేదు. తపనఎత్తి కొట్టుకున్నాను. పుస్తకాలు ఎన్నిసార్లు తిరగవేసి చూసినా అందులోఏమిటి కనబడేది నా మొగం!

మళ్ళా మొదటికి వచ్చాను.

ఎక్కడ బండి త్రోవ తప్పిందో, తెలుసుకోవద్దూ? అన్ని త్రోవలూ వెదకి చూశాను; తోసేశాను.

ప్రకృతికి ఎదురీతగా బ్రతికేతత్వం మనసుకూ, దేహానికీ ఒకదానికొకటి తీసిపోని స్వాతంత్ర్యాన్ని అలవరుస్తుంది. అది నిలవకపోతే అప్పుడా మనిషి గల్లంతు. అంటే ఇంకా విశదంగా చెపుతాను. ఆ అమ్మాయి ఉన్నదా? ఇంకా పది కాలాలపాటు ఎందుకు ఉండలేకపోయింది? ఒళ్ళు చెప్పిన మాట మనసువిన్నది రెండూ ఏకమై ఎగిరిపోయినవి.

అతివాంఛ - దేహానికి సంబంధించినంతవరకూ ఆ అమ్మాయి ఆరోగ్యానికి కారణం. అది మన, చేతిచలువను కట్టుపడిపోయింది. అయినా, బ్రతికేదే: ఎందుచేతనంటే మగడు మామూలువాడైతే, ఆమెకూడా అది జబ్బని అంతకు ముందే గ్రహించిఉంటే, అతను తెలివిలేనివాడైతే తొలి తప్పుకే ఆమెను వదిలివేసి, తనత్రోవ తాను చూచుకుని, సుఖంగా ఉండేవాడు. ఆ అమ్మాయికి అలా నిత్య నూతనాన్వేషణం వెగటైతే ఆత్మహత్య చేసుకునేది.

నేను ఒక కేసు చదివాను ఓ పిల్ల తాను వ్యభిచరించందీ ఒక్క క్షణం బ్రతకలేనని తెలుసుకుని అలా చేయడానికి అసహ్యపడి మగనితో ఆ సంగతి చెప్పి తన శీలరక్షణకు చంపేసేయమన్నది. అతడు పాపం ఆ అమ్మాయిఅంటే

అమితమైన ప్రేమట; అలాచేసేశాడు. అదంతా పెద్దగొడవై... సరి...అది మనకు అక్కరలేదనుకో. అసలు విషయం... అదీ ఇప్పుడు యీ పిల్లదానికి అన్నీ ఉడిగి ఆలోచనలోపడిన తరువాత తనలా ప్రవర్తించడం తనకూ జబ్బుఅనేసంగతే విడిచేసి అదే అంతవరకూ తన పసుపూ, కుంకుమా కాపాడు కుంటూ వచ్చింది అని...మగని లోటుపాటేమో తెలుసు కున్నది. అతనిమీద ఎన్నటికీ అసహ్యంకాని, అతనితో కలియకుండా ఉండటంకాని లేదు. అయితే అందువల్లనే అమితమైన జాలి. అతడు బ్రతుకడేమోననే బాధ ఆమెను అమాంతం మింగేసింది.

అతని సంగతి ఏమిటి చేయడం! ఎలా కాపాడటం?

దైవం ఇచ్చిన శక్తిసామర్థ్యాలకు అతనికి లోటేమీ లేదు, సుష్టుగా సుఖపెట్టి సుఖపడగలడు. అది సరి, అందరికీ పరిపాటి అయిన తాహాతు. కాని అతని ప్రకృతి అంతతో శాంతించదు. కావలసిన తృప్తి కనులారా గద్ద తన్నుకు పోతూంటే చూసి బాధపడితేనేగాని.

అది అసలు లేకపోయినా అతనికి అట్టే ఫరవాలేదు కాని, ఇది...ఈ నాటకం లేకపోతే ఎగుడూ దిగుడూ అయి పోతాడు. దీనికి కారణం, అనేక మానసిక రుగ్మతల మహా సమ్మేళనం. డాక్టరు ఫ్రూమ్, న్యాస్టరమ్, హార్షిల్ వీళ్ళందరి నిగాలోకి యిలాటికేసులు ఒకటి రెండు వచ్చినవి...అంటే యింత క్లిష్టమైనవి కావనుకో. ఏదో వాళ్ళతంటాలు వాళ్ళు పడ్డారు. ఆ గ్రంథాలన్నీ అలుమారలు నిండటమేకాని మనకు ఏమీ యీ విషయంలో ఉపయోగించలేదు.

నేను చేసే చికిత్స ఏమిటో లఘువుగా ఆధోరణి

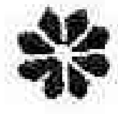
చెపుతాను. మనసుకు ఆలోచించుకునే శక్తిరావడానికి దాని లక్ష్యం క్రమంగా శరీరముమీదికి త్రిప్పి నిలుపుతున్నాను. మనసుకుఅంటేటట్టుగా శరీరాన్ని బాధలోకిదింపుతున్నాను. అసలు ఆరోగ్యం చెడనీయకుండా జబ్బు చేయిస్తూన్నాను. కొంతకాలానికి, ఎంతకాలమైనా కానీ అతని మనసులో తన కోసం నిరంతరం తాపత్రయమేకాని వేరు ఆలోచన ఉండదు. ఎందుచేతనంటే నిస్పందస్థితిలో, వెనుకటి అనుభవములో పాదుకుపోయిన మనసు క్రమంగా ఈ ఆలోచనలోకే మేలు కుంటుంది, గనుక ఆ మెట్టు ఒక్కటీ ఎక్కి, అక్కడ పట్టు చిక్కితే తరువాత అతనిని బాగుచేయడానికి మూడు నిమిషాలు పట్టదు. అప్పుడు మనం మీసంమీద చేయి నిర్భయంగా వేయవచ్చును."

డాక్టరు ప్రసంగం చాలించి, ఉద్రేకంలో మీసం మీదకు పోయిన చేయి అలాగే నిలిపి నా ముఖంమీద నవ్వాడు.

నేను చుట్టూ, మాకాళ్ళకు యివతలా అవతలా చెల్లాచెదరుగా పడిఉన్న సిగరెట్ పీకెలూ కోడీ వాటిమీదనే చూపు నిలిపి "ఏమిటో అర్థం అయిందనుకో. కాని అంతా అయోమయంగా ఉంది" అన్నాను.

"తర్కపాదం తప్పింది సోదరా! అర్థంఅయితే ఇంకా అయోమయం ఏమిటి? ఇందులో మళ్ళా నిక్కా! మాకు అర్థం అయి అఘోరించింది గనుక నీకు కాలేదనా!మనసోయి మరేమనుకున్నావు దాని మజా...హు,"అంటూ అనంతమైన బడలికతో ఆవులించాడు. నేను సిగరెట్టుకు ఇంకో సిగరెట్ ముట్టించాను.

వేదమూర్తులు

"ఇలా బ్రతికేకన్న, చిన్నంఎత్తు విషంపుచ్చుకుని"
ఆ దీవన మొదటిసారి తగిలినప్పుడు...అలాగే చేస్తే మేలనిపించేటంత అసహ్యం వేసుకొచ్చింది, సంసారంమీద: కాని అవమానమూ అదే పదేపదే అయితే అలవాటు కావడం ఎంతసేపు?

రెండో తారీఖు ఉదయం—

తానే ఎన్నటికైనా అంత ప్రఖ్యాతికి వచ్చి, ఆత్మ కథ! వ్రాసుకునే యోగమంటూ ఉంటే, తప్పకుండా ఆ తారీఖుకు బంగారు మలామా చేయిస్తాడు. నిజంగా అది అంత సుదినం.

కొత్తనాటకం కదా పోనీ అని, కోడికూసే వేళ అయినా నిదుర చంపుకుని కూర్చుని ఏకబిగిని "ఆసాంతమూ" చూసి అప్పుడు వచ్చి మంచంమీదవాలితే, మళ్ళా అదిరిపడి మేలుకునేటప్పటకి ఎంత బద్ధకంగా ఉంటుంది! అప్పుడుకూడా అందుకుతోడు ఎప్పటిపాటే మొదలైన చిర్రూ బుస్సూ ప్రారంభం అయితే—హుఁ—దేనికైనా ఎన్నటికో ఓనాటికి అంతు అంటూ ఉండాలి!

భీమశంకరం, ఎండ చురచురలాడుతూంటే ఏలాగో అలా ఒళ్లు తెలియని నిదురలోనే ఓపిక చేసుకుని, మంచంజాజి

పందిరిక్రిందనుంచి నీడకు కాలితో నెట్టి, మళ్ళా సాగిలపడి ఆప్యాయనంగా ఒళ్ళు విరుచుకుంటూ... యీమారుఒకటో రకం నిదురపట్టేది. కాని కన్ను మూశానో లేదో, చెవిక్రింద రణభేరి మ్రోగింది.

నిజంగా ఎంతో బద్ధకంగా ఉంది; కాని అనుకుని ఏం ప్రయోజనం?– అలాగే లేచి, ఆమె అజమాయిషీలో ముఖం కడుక్కుని–అవునుమరి, అన్నిసార్లూ పుక్కిలించక పోతే, అనాచారంకాదూ, తరతరాల పెద్దలూ తగులపడి పోరూ? ఆ కషాయాన్నే కాఫీగా భావించుకుంటూ గొంతులో పోసుకుని, పక్కాగ్ఘాముకు నడికట్టుకుని అన్నంముందు కూర్చున్నాను.

అదిఅంతా రోజూ నడిచే కలాపమే కనుక అందులో చీదర కనిపించడం మానేసి చాలాకాలమైంది. కాని,యిది...

"ఎందుకూ అలా దిక్కులు చూస్తూ కూర్చుంటారు? నాముఖాన ఏముంది?"

...ఆమాటకు నవ్వురాదూ!

"ఏం చూసుకు ఆ పొంగిపోవడం?"

"ఇంకా మరెవరిని చూడ్డం?"

"ఎందరినన్నా చూడగల సామంతం ఉంది! నా కంఠం కోయడానికి ఎన్ని ప్రజ్ఞలు కావాలో అన్నీ ఉన్నాయిమీకు! మీకుకాగా దొరక్కపోతారేమోనని మా నాన్న నాకీ పట్నం కట్టాడు. బావుకుంటున్నాను."

"ఏం మాటలవి?"

"మీ బుద్ధులకొద్దీని! ఏం ఒరగబడుతుందని చూడ

బోయినారు, వాళ్లెవరో తెగించి తెయితక్కలాడుతూంటే! ఆ సౌభాగ్యం తలచుకునేనా యీ విరగబాటంతా! ఇలాంటి వాళ్ళు పెళ్ళి ఎందుకు చేసుకోవాలి? ఎందుకంట?"

—అలా ఆమాటలు వింటూన్నకొద్దీ నవ్వు పొంగి రాదూ?

అందుకే నాకు దహించుకుపోయేది! నా బ్రతుకంతా నవ్వులపాలుగానే చేశారు. ఇంకా ఎందు కా యికిలింపు!"

"మానేస్తాను పోనీ, యివాళనుంచీ"

"ఎంతకన్నా సాహసులే."

"ఏం చేయమంటావు?"

"నేనేం చేయమంటాను? చేయమన్నది మీరేం చేస్తారు?"

"నిజమే!"

"మీఅమ్మకడుపు చల్లగా నా ఆయుస్సుకూడాపోసుకుని వర్ధిల్లండి. అవును, నేనేగంగలో దిగితేనేం, మీ జీవానికి ఉసూరుమంటూ? మీకు అచ్చిరాదు; అయినింట పిల్లను... కావాలని... తెచ్చుకుని యింత—"

...అప్పుడు యిక విరగబడకుండా ఉండేందుకేమన్నా వీలుందా ?

రాజమ్మ పెరుగు సతుతప్పాలా, గరిటా క్రిందపడేసి పైటకొంగు కళ్ళకు ఉరివేసుకుని, వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తూ లోపలికి వెళ్ళిపోయింది. అది మామూలు మర్యాదే...

భీమశంకరం విస్తరి విడిచిపెట్టి లేచి చేయికడుక్కుని సావడిలోకి వచ్చాడు నిలువుగుడ్లతో—కృష్ణుడిపటంలో

వెన్నముద్ద బొమ్మను పిచ్చిక ముక్కుతో టక్కు టక్కు పొడుస్తూంది.

ఇంకా రోదనం శ్రుతిమించే ఉంది. వింటూన్నకొద్దీ జాలిపెరిగి; లోపలికిపోయి, దగ్గరగా నిలుచుని భుజంమీద చెయివేసి చూశాడు. రాజమ్మ విదిలించుకుని అంతయెత్తున ఎగిరిపడి, రోజుకుంటూ "మడి మన్నయిపోయింది" అని యినుమిక్కిలిగా స్థాయి అందుకుంది.

అప్పుడు బయలుదేరి వెళ్ళడం...మరునాడు సంజ మలిగేదాకా యింటి చాయలకన్నా పోలేదు భీమశంకరం. ఏ స్నేహితుడితోనన్నా, కలసి కాలం గడపడానికి...ఎవరికీ మొగం చూపించలేనంత సిగ్గవుతుంది. ఎందుకో—అదే తెలియదు.

తనవల్ల ఏ దోషమూ లేదని గుండెమీద చేయివేసుకుని నిబ్బరంగా చెప్పగలడు. అందరూ పడుచు దంపతుల లాగా హాయిగా ఉండడానికి అనువుగా అతనిలో అంతులేనంత కులాసా ఉన్నది; కాని ఏమిటి లోపం—ఎవరివల్ల?

ఏమీ ఆలోచన తెగనప్పుడు...ఎవరూ చూస్తుండనప్పుడు...తనలోతాను అదోమాదిరిగా నవ్వడం అలవాటు చేసుకున్నాడు. ఆ నవ్వే, అవసరంకొద్దీ యింటిదగ్గరవున్న ప్రతి నిమిషమూ వినియోగించుకుంటున్నాడు. లేకపోతే...

ఎంత ఏడుపువచ్చినా, అది మింగేసే సత్తువ తెచ్చుకో లేకపోతే, ఒక్కనాటిరగడకే నేలమట్టానికి క్రుంగిపోయి మామూలు సంసారిలాగా అయి—యిల్లు ఓ కొలిక్కి

తీసుకువచ్చినట్టయితే — ఆ బ్రతుకు అయినా ఒకవేళ యింతకన్న బాగుండేదేమో...

ఏమో—

ఎంత బొప్పికట్టింది, తల ద్వారబంధానికి తగిలి తీపు ఎత్తడం మొదలుపెట్టినా, రవంతసేపు ఓర్చుకుంటే సర్దుకుంటుంది దానంతట అదే. కాని ఎదురుగుండా...సగం వెలుతురూ, సగం చీకటిలో నిలుచుని రాజమ్మ తనవేపు గురి తప్పకుండా చూసే చూపు...?

పవలు తిప్పటంతో...తినీ తినకుండా పోవడంలో క్షుత్తు పూర్తిగా మందగించిపోయింది. ఆ పూటకు అన్నం ఆశ లేదు. శుభ్రంగా స్నానంచేసి నిద్రపోవచ్చునుకదా అని గుమ్మంలో అడుగు పెట్టేటప్పటికి...

అంత నిస్సత్తువా మరలించుకుని...తిరిగి వెళ్ళిపోతున్నాడు...మూడు కాలవల వంతెనమీద...పైకమ్మీమీద చేతులు ఆనించి, మోకాళ్ళు రాతిగోడకు మోపెట్టి...రంయిమనివచ్చే చల్లనిగాలికి మోరాయించి...ఎదురైనంతసేపూ మొగమాటపడి...ఎక్కడో యెవరూ చూడనిచోట కలుసుకోవాలని పక్క పక్కల పరుగులుగా ప్రవహించే కాలువలు కనుచూపు మించేదాకా చూస్తూ...ఏమీ ఆలోచన లేక యెంతోసేపు నిలుచున్నాడు...మెడ అయినా మలచకుండా.

దిగువనుంచి వస్తూన్నలారీ గేర్ మారిన ఊతంలో శరవేగం అందుకుని గట్టును రాచుకుంటూ ఉరవడిగా దుమ్ము విరజిమ్ముతూ పోయింది. హారన్ మోతకు భీమశంకరం ఉలికిపడి చూపు బెసకటంలో...అలా యెంతసేపటి

నుంచో పరధ్యానంలో...ఆ పరాయి ఆడదానికి అంత దగ్గరగా నిలుచున్నానే అని...

అందుకు ఏమీ అనుకోలేదు. ఆమె ఏం అనుకున్నదో అని...అలా యెన్నడూ అలవాటులేని అమర్యాద అప్రయత్నంగా తనవల్ల జరిగినందుకు...మెడనరాలు క్రుంగిపోయినవి. ఇక అక్కడ నిలువకుండా తన దోవను తాను పోతే ఏ యిబ్బందీ లేదు. కాని యెవరో యెరుగని ఆమె తనను గురించి ఏలాగో అనుకునేందుకు అవకాశం యెందుకు ఇవ్వాలి ?

ఏమనాలి ?—ఏలా పలుకరించి క్షమించమని అడగాలి ? – అడగాలా, వద్దా? – తుదీ మొదలూ కలిసిపోయి, అనుమానాలన్నీ ప్రశ్నలై మెదడులో చక్రవాటాన గిరగిర మంటున్నాయి – పెదవి వణికిపోతూన్నది. ఆమెవైపు పట్టు బలవంతాన తిరిగాడన్నమాటే కాని...తలయెత్తి చూడ లేదు, నోరువిప్పలేదు.

ఈ నాటకమంతా ఆమె కనిపెట్టిందో లేదో కాని, ఏమీ గమనించనట్టుగానే, అక్కడనుంచి కదిలి వెళ్ళిపోతూన్నది వంతెన దిగి, వయ్యారంగా. భీమశంకరం...తన వశం కాక, కళ్ళూ కాళ్ళూ ఆమెకు అప్పచెప్పాడు.

మారీస్‌పేట పెద్దరోడ్డు వెంటనే కొంతదూరం వెళ్ళి, ఎడమవైపుగా మిఠాయి కార్ఖానా ప్రక్కసందులోనుంచి సరాసరి సున్నంగానుగ దాటిపోయి, గోడకు అటూఇటూ కడపరాళ్ళ దొంతరలు సాగిలిపడి ఉండగా వాటి సందునుంచి

వెళ్లి తలుపు గొళ్ళెం తీసి, అతనివంక పక్కకు తిరిగి ఓమారు చూసి గుమ్మంయెక్కి లోపలకు వెళ్ళిపోయింది.

సంజె చీకటి, మసక హెచ్చుతూంది. దీపాలు ఇంకా వెలుగలేదు కనుక, కనుచూపుమేర అంతా అలికివేసి నట్లుగా...కదిలే మనుష్యుల ఆకారాలు మాత్రం ఛాయగా కనబడుతూన్నాయి.

భీమశంకరం కొంచెం ఎడంగా సందు మొగుదల నిలుచుని ఉన్నాడు...ఆ ఉనికికి అర్థం ఏమీలేదు. ఎందుకు వచ్చాడో తెలుసును గనుకనా!-ఇంకా యెక్కడనో ఉంది?

ఆమె మళ్ళా గుమ్మం అవతలనుంచి తీరుబడిగా తొంగిచూచి, తల కదల్చినట్టు ఆతనికి సూచాయగా సైగ చేసి, తలుపు కిర్రుమని అటూ ఇటూ ఆడి విసురుగా దభేలుమని కమ్మికి మోగింది.

—వంచిన తల ఎత్తకుండానే తిన్నగా వెళ్ళి... లోపల ప్రవేశించాడు. అంతకుముందు ఆమె వెంటపడి రావడంలో ఉద్దేశం వేరు. అక్కడకు వచ్చేదాకా కూడా అది మారే వ్యవధి కలుగలేదు, మనసుకి. అంతవరకూ, ఆమె ఎవరైయుండునా అనే యోచనే పోలేదు. అలా మళ్ళా తొంగిచూడగానే...ఓహో—అనుకున్నాడు.

అసలు దిన వ్యవహారంలో అయితే, ఆలాటి చాయలకు పోవాలసిన అగత్యములేదు...అలవాటూ కాలేదు... అసహ్యం పైగాను. కాని, అవాళ...తనలో ప్రళయంగా చెలరేగే రాక్షస - తాండవానికి... అవును అవసరం వచ్చినప్పుడు ఏ ఎండకు ఆ గొడుగు పట్టాలి.

వసారాకు సగందాకా అల్లిక వమ్మైన తడిక అడ్డం కట్టిఉంది. ఆ చాటుగా...మాసినదుప్పటీ, మంచం. గోడ కలుగులో అటూఇటూ వెలుతురుకోసం అద్దంచాటున దీపం. కుర్చీకి ఒక కాలు లేదు. దాన్ని గోడుగా ఊతం చేసుకుని, భుజాలకు అంటే గిల్టు లోలాకులు ఊగించుకుంటూ, చేరెడు వెడల్పు అంచుచీరె కట్టుకుని...కుచ్చెళ్ళమీద చెరగని తాంబూలం కర్రులు సర్దిదాచుకుంటూ...ఆమె నిలుచుని... ఆతను రావడం చూసి...అన్ని జతల బిళ్లైరిగాజులూ గలగల మనేటట్టు చేయి పైకెత్తి ముంగురులు సవరించుకుని...కాలు జూచి తడికతలుపు దగ్గరగా నెట్టింది....

'కూర్చోండి'...మొగస్నేహితుడికన్నా చొరవతో, చేయిపుచ్చుకుని...మంచం చివరను కూర్చోవేసింది. తాను గోడకు ఆనుకుని నిలుచుని ఉంది.

భీమశంకరం తలలో నిప్పులు చెరుగుతూన్నాయి... ఉక్కిరి బిక్కిరిగా ఉంటే...చెమటలు దిగజారుతూండగా... మెడగుండీలు విప్పుకున్నాడు...

'నా పేరు... నవమల్లిక'.

ఆ మాటకు ఒక్కసారి ఆతనికి తలదిమ్మెంతా హరించి పోయి...నలుమూలలా చూసి—ఆమెమీద చూపునికరంగా నిలిచి—నవ్వు వచ్చింది. జేబులో—గలగల మనిపించి— రెండురూపాయలు ఆమెకు బొత్తిపెట్టి అందిచాడు. ఆమె చిరుతలు వాయించినట్టుగా గోరుతో వాటిని మీటి ..ఒకొక్కటే మ్రోగించి చూసి—అతని ఒడిలోకి విసిరివేసి...అతని కన్న ఎక్కువగా నవ్వింది.

భీమశంకరం తెల్లబోయినాడు. చాలక అలా చేసిం దేమో అనుకోడానికి—తాను ఏమీ కోరకుండా...ఉచి తంగా అయినా అంతేనేమో ఆ జాతి!—మళ్ళా జేబులో చేయి పెడుతున్నాడు—ఆమె చటాలున చేయిపట్టుకుని ఆపి..

'అంతేనా—' అన్నది, అదేమిటో ఆతనికి అర్థం కాలేదు—

'అన్యాయానికైనా—అంతు ఉంటుంది.'

—ఆమె అలా నిజం చెప్పడం అతనికి ఆశ్చర్యం వేసింది. అసలు అదికాదు. ఆతడు పొరబడుతున్నాడని గ్రహించి...

'ప్రేమను అంగడిలో పెట్టి అమ్ముకునేవాళ్ళయినా— బాధ కావలెనంటే... కొనుక్కోవలసిందే...'అని ఎంతో జాలిగా అన్నది...మరి, ధూకుడుగా...

'నేను రోజూ అక్కడే నిలుచుంటాను...అది నాకు... జీవనం. అలా చివరగా...ఎక్కడకో అంతుకనబడకుండా పోయే ప్రవాహంకేసి చూసి చూసి,...కళ్లు కాయలు కాయ డమే కాని—పండు ఎన్నటికీ పండదని—నాకు తెలుసును.. నాకోసం—కాచిఉండేవాళ్ళు నావంక చూడటం అదేఅప్పటి ఆశకు అంతు—అందుకోసమే కాదూ బ్రతుకంతా—,

ఇందులో భీమశంకరానికి—ఒక్కముక్క అర్థం కాక పోయినా—ఆమె మాటలు వింటూంటే—అదేమిటో తగని హాయిగా ఉంది. మళ్ళా ముఖం వేటబారుతూంది...

'బయట—ఎంత వెన్నెలగా ఉందో చూడండి—' ఆమె ముందు అడుగు, అతనిది వెనుక అడుగూ...

—రెండు అడుగులు వేసిన తరువాత ఆమె తప్పకుని చీకటిలోకి కలిసిపోయింది— ఎటువెళ్ళిందో జూడగా— సినిమా పాట ఏదో ఈలగా...మందంగా వినబడుతూన్నది.

భీమశంకరం—కుచ్చిళ్ళు—ఎడమ మోకాలిమీద మడతలోంచి పట్టుతప్పి—క్రిందకుజారి—అందులో అణగి ఉన్న రూపాయలు—కాళ్ళకడ...దొర్లిగిలినవి. తీసి చేత పుచ్చుకున్నాడు.

మళ్ళావంతెనదగ్గిరకు వచ్చేటప్పటికి...ఆ వెన్నెలలో ...పసిపిల్లను పొదివి పట్టుకుని కూర్చున్న పేదరాలిముందు, చేతిలోవి ..ఎదుటపరచిన చిరుగుల పాతమీద జారవిడిచి వంచినతల ఎత్తి...వెన్నెలకన్న యెక్కువగా మెరిసే నక్షత్రం వంకచూస్తూ...స్టేషనుకు వెళ్ళి...స్టాలులో తాను మోయ గలిగినన్ని పుస్తకాలు...ఆనాళే వచ్చిన కొత్తవి కొనుక్కుని తిరిగి యింటికి వచ్చేశాడు.

తలుపు ఓరవాకిలిగా వేసివుంది. కాలితోతోసి లోప లకు వెళ్ళాడు. రాజమ్మ నడవలో కొంగు పరుచుకుని పడు కుని ఉంది? మరచి. అలికిడికి లేవలేదు.

—యెప్పుడు నిద్రపట్టిందో తెలియదు...ఏ తెల్లవారు గట్లకో...

రెండో తారీఖు ఉదయం-

మంగళారావాలు చెలరేగుతూండగా తప్పనిసరిగా మెలుకువ వచ్చింది....భీమశంకరానికి. రాజమ్మకు యెంత సేపైందో తెల్లవారి.

— ఏమిటీ నావంక అలా చూస్తారు?'

'యెలా చూస్తూన్నాను?'

'ఏమో నాకేం తెలుసును ?'

"నీకు తెలియకపోతే..."

"తెలియకపోతే నేచూసేది."

"అవును నేనంటే..."

"కాదు - దేవతలంటే ."

రాజమ్మ అర్థంకాక బిక్క మొహం వేసింది. భీమశంకరం యీమారు నిర్భయంగా నవ్వాడు...ప్రసన్నంగా ఆమెవంక చూస్తూ.

—రెండో తారీఖు ఉదయం.

సుఖంగా, ఏ చీకూ చింతాలేకుండా, జీవితం అమరినవాళ్లకే...ఆ యెండ చురచురలో రోజులు చురుకుగా గడవడంసాధ్యంకావడం లేదు. ఆలాటప్పుడు కాస్త పొరపాటున కను ఏమరితే చాలును కరవడానికి అన్నట్టుగా రాజమ్మ నిరంతరం—కనిపెంచే ఆడపులిగా రాచుకుని కూచుండటానికి కారణం తన చల్లనైన ఏదైనా లోపము అవునో కాదో తెలుసుకునేందుకు భీమశంకరం చేస్తూన్న భగీరథ ప్రయత్నాలన్నీ ఏమాత్రమున్నూ ఫలించక, యెప్పుడు చూసినా యెప్పటికప్పుడు భస్మరాసులే కనులముందు దుమ్ము ధూళి ఎత్తిస్తూంటే...ఎలా సర్దుకుపోవాలో తెలుసుకునేందుకు ఓపిక ఉన్నంతసేపూ పెనుగులాడటంలోనే ఆ సంకెళ్లు సడులివ్వగానే తెంచుకు పారిపోవడానికి కాలు దువ్వడం ... సామాన్యగృహస్థుకే సజావైన నడవడి అని తోచే సందర్భం అయినప్పుడు...అరచేతి మందవు ఓర్పూ

అరిగి రావాకూ పాళానకు వచ్చినతరువాత భీమశంకరానికి అలా ఆలోచన పోనడంలో ఏ మాశ్చర్యము ఉన్నది?

"నీ మనసు నీకు తెలియదా? లేక తెలిసిచేసే పనేనా యిది? ఇందువల్ల నీవు ఏం బావుకుందా మనుకుంటావో నాకు తెలియకుండా ఉన్నది"—అని తెంపు తెచ్చుకుని, నిలవేసి భార్యను మందలించడానికి ఉపోద్ఘాతం విప్పాడు. రాజమ్మ ఆ మాటలు వింటూ కనురెప్పలచాటున ఆశ్చర్య పడి, అది అంతలో విదిలించుకుని సహజమైన చిరాకుతో "మీ మాటలు నా కర్థంకావడంలేదు. మావాళ్లు నాకు మీ అంత చదువు చెప్పించలేదు. మీకు చాకిరీచేస్తూ, మీచేత మాటలు పడుతూండమని...మెడకో పలుపువేసి అది మీచేతికి అందించి వెంట తోలేశారు—" అంటూ ఇక అక్కడ నిలువకుండా లోపలికి వెళ్ళిపోయి వాక్యశేషాన్ని అక్కడనుంచి అరగంటవరకూ చిలవలు, పలవలు వేయించి సాగదీస్తూ...అప్పటికీ యింకా అర్థోక్తిలోనే ఆపి ఉంచి... ఏదో పని తొందరలో అప్పటికి అది మరచిపోయింది. అనాళ నుంచి...సందు దొరికినప్పుడల్లా ... మళ్ళా అక్కడనుంచి ఎత్తుకోడం...చిత్తం వచ్చినప్పుడు పనస ఆపడం...భీమ శంకరం రెండు రోజులు ఏలాగో అంతా సహించి అంటిముట్ట నట్టుగా ఊరుకుని ఇక ఆ తెల్లవారి "నీవు రాక్షసివి. వేయి చెప్పు-లతో చెప్పు...అనుభవంమీద అంటున్నాను అంతే!" అని తనకు తానై నిప్పులు చెరగడానికి ప్రారంభించాడు.

"నాకు తెలియదూ ఆమాత్రం? మీ కళ్ళకు నేనంత కన్న, ఏలా కనబడుతాను!"

"కళ్ళకు మోహినిలాగా, నా మనసు కళ్ళను మోసం చేసింది."

"మనసును నమ్మనప్పుడు, కళ్ళనుమాత్రం నమ్మడం ఎందుకూ? అప్పుడుకాని మీ కళ్ళు చప్పగా చల్లబడవేమో!—నన్ను ఏం చేయమన్నారో చెప్పండి?"

"నే నేం చేయాలో నాకు తెలియడంలేదు. సుమతీ శతకం దగ్గరనుంచీ మనువుదాకా...అన్నీ అబద్ధాలా అనుకుందామంటే ఆడవాళ్ళ అందరిలో ఆఖరుకు అధములు అనుకునే వాళ్ళలోకూడా 'దేవహాంశ' అణువణువునా కనబడుతూంటే...నీలో అది ఎందుకు పూర్ణానుస్వారం కావాలి?"

"దేవీ-హాంశ" కాశీమజిలీకథల్లోలాగా సప్తసాగరాలూ దాటి వెళితే అక్కడ సువర్ణద్వీపంలో-ఎర్ర మర్రి తొర్రలో ఎర్ర యిర్రి ఏడు పిల్లలను పెడితే వాటిలో కడ యిర్రి తొడక్రింద ఉంటుంది—కస్తూలగుర్రం ఎక్కి కదిలి వెళ్ళండి... తెచ్చి నాలో కలపండి."

"కష్టపడి తెచ్చి తీరా కలిపితే-విరిగి ఊరుకుంటే."

"ఇంతకన్న చెడేది ఏముంది?"

"అంతేనా?"

"అవును - మీరన్న మాటే."

—భీమశంకరానికి జవాబు చెప్పేందుకు నోరు మెసలకండా ఉక్రోశము వచ్చింది. మూటా ముల్లే సర్దుకుని - మారు మాటాడకుండా ఆరాత్రి మెయిలుకు ప్రయాణమై ఊటీ వెళ్ళిపోయినాడు. రాజమ్మను ఒంటరిగా వదిలి వెళ్ళడమా అనే మీమాంస దోవలో. బండీ కుదుపు ప్రారంభం

చేసింది, కాని ఆమెకు గంపెడు బలగం ఉన్నారు. అంతా సామంతులు. తెల్లవారి లేస్తే ఏదో పనిమీద ఎవరో ఒకరు బస్తీకి వస్తూనేవుంటారు, సాయానికి లోటు ఉండదు అనుకునే నిశ్చింతగా బయలుదేరాడు.

నెలరోజులు చిటికెలమీద గడచిపోయినవి. అలజడి ఏవిధంగానన్నా మరచిపోయి హాయిగా ఉండాలని చేసే ప్రయత్నాలకు, అబ్బేభోగానువాభలలో అన్నీ విప్పిచెప్ప డానికి వీలైనవే ఉండవు. అసలు ఒక్కొక్కప్పుడు అతి రహస్యంగా ఉంచడంలోనే ఆ నూలువాసి ఆనందమూ మెలికి దక్కుతుంది. తరువాత తీరిక సమయాల్లో మనసులో వెను దిరిగి చూసుకుంటే గోరు మొన అంతే, కొండకు ఏడింతలుగా పింజ విచ్చుకుంటుంది.

కాని, భీమశంకరానికి అంత సామాన్య-సహవాస వశ మున ఆ నీలికొండలచలువ - విలువలో పీసపాలైనా అబ్బలేకపోయింది. అన్నప్పుడూ చలికి వేగుతూ - ఆకాశం వేపుకు వేడిమికి తరువుల అగ్రాలని ఉరకలెత్తించే ఆ కానరాని ఊదర ఆతన్ని తెగ ఊరించుతూన్నది. అందుకనే-"నిన్ను విడిచి ఒక్క-క్షణం బ్రతుకలేను"—అనే లాలనకు అనువైనటులల్లా ఎన్ని వన్నెచిన్నెలు తీర్చో-లాభ సాటికి తమచెంతనే నిలుపుకోవాలని చూసినశీతల-సీమంతి నుల ప్రణయ-ప్రణవం అతన్ని ఏకాడికీ కమలా-కానన తప స్వినిగా మార్చలేకపోయింది.

ఎందుకో ఇంటిమీద అంత బెంగ? ఎందుకా అని పరి

పరివిధాల ఆలోచించాడు. ఏమీ తేలదు - మైళ్ళకన్న వేగంగా-మనసు ముందుకు పరుగెత్తడంమాత్రమేకాని.

ఇన్నాళ్లూ, ఎక్కడఉన్నదీ, ఎప్పుడువచ్చేదీ ఇంటికి రెండు పంక్తులైనా వ్రాయలేదు. తీరా చేరుకునేటప్పటికి, తాళంవేసి ఉంటే ఇబ్బందిపడవలసివస్తుందని సరంజామా అంతా స్టేషనులోనే ఉంచి, అవశిష్టాలు అన్నీ తీర్చుకుని... కడుపునిండిన తరువాత కాస్సేపు విశ్రమించి, లేచి కాఫీ పుచ్చుకుని ఇంటికి బండీ కట్టించుకున్నాడు. పవలల్లా ఎండ బాగా కాసినా ప్రొద్దు వాలేముందు మబ్బు వేయడంచేత చప్పున చల్లబడి ఊరుకున్నది.

తలుపు పిలుద్దామనుకుంటూండగానే, వీధిలోకి వెళ్ళబోతూ, చేత సిగరెట్టుతో బావమరిది ఎదురైనాడు. తను కంట పడటంతోనే సంతోషంగా "ఓహో! కొత్త పెళ్ళికొడుకులాగున్నావయ్యా! కుడికాలు వెయ్యి లోపల. మంచి శకునమేలే...మనకు తోడు-చేత అంటిపట్టుకుని అగ్నిహోత్రుడున్నాడు కా. బస్...రైట్ ఎబవుట్ టరన్ —కాఫీ కర-కర లాడిద్దాం-సహపంక్తికి దయచెయ్యి..." అంటూ చెయ్యి అందుకున్నాడు. భీమశంకరం చెవులు మాత్రం ఆతనికి అప్పగించి...మనసు మళ్ళించుతూన్న చూపులతో రాజమ్మకోసం వెదకి...అతడు వినినంత తేలికగా నిట్టూర్పువిడిచి తలవంచుకుని అడుగుతీసి అడుగు వేశాడు.

"నేను బెజవాడ వెళ్ళుతున్నాను...నాటకంఅన్నాడు. ఆ పడుచువాడు...కాఫీ గ్లాసులు ఖాళీ అయిన తరువాత

సిగరెట్లకోసం వెళ్ళినవాడు అవి తెచ్చేలోపుగా వచ్చినక్క నములుతూ,

"నేనూ వస్తాను" అని భీమశంకరం ఉత్సాహంగా పట్టుపట్టాడు.

"నీవూనా...ఇవాళ ఏమంత మించిపోయిందనీ?"

"ఎన్నిమాట్లు అనుకున్నా-చూడటం పడటంలేదు"

"ఇంకోమారు"

"కాదు - ఈ మారే"

"మనకు - మతి అనే పదార్థం యథాస్థానాన ఉన్నట్టే లెక్క వేసుకోమన్నావా?"

"ఉండటానికి వూడటానికి ఏం ప్రళయం వచ్చిందని?"

"అందుకనే ప్రభూ! పసివాడిని, పరమరహస్యాలు నాకు అర్థం అయే యోగ్యత పట్టలేదుకనుక అమాయకంగా అడుగుతున్నాను...నాకూ నీకూ ఎక్కడ వంతు!-నేనువచ్చి బ్రహ్మచారి నన్నసంగతి దేవరకు విదితమేకదా!"

"నేనూ అంతే...ప్రస్తుతం" అని అందామని, నోటిదాకా వచ్చింది కాని, భీమశంకరం పసువుకుపోయి, బలవంతాన తమాయించుకున్నాడు. ఆతడు అలా తటపటాయించడం చూసిమరది రేచులాగా—

"దేశాటనంచేసి తెచ్చుకున్న వేషాలన్నీ నా దగ్గర వేద్దామనుకున్నావేం. మా యింటిపక్క తెలుగు మాస్టరున్నాడే ఆధీరుడు గడియారానికి బుద్ధిలేక అసలువేళకన్న అయిదునిమిషాలు దాటనిచ్చి యింటికివచ్చాడో...ఆవాళ ప్రొద్దుపోయేదాకా ఇక చూచుకోనారంగా, ఇక అదో ప్రణ

యంకాదు, విరహంకాదు...ఎంత గ్రంథం చేస్తారనీ, యింటిన పడి!–కమీషనరును స్వయంగావచ్చి విచారించి న్యాయమని తోస్తే ఆ బాధ నివారించి మమ్ములను కాపాడవలసిందిగా అర్జీ పెట్టుకుందామా అని చూస్తూన్నాననుకో!– ఇక తమ విషయంలో ఇవాళ దానికి ఎంతపెట్టి హెచ్చువెయ్యాలో ? నా పుణ్యాన నాటకం అంటూవచ్చి యింట్లో ఉండకుండా బ్రతికిపోతున్నానుకాని బయట నసారాలో పక్క వేసుకుంటినో, మాటిమాటికీ మయూరుడిలాగా మా అక్కయ్యచేత శాపానికి కళ్ళు పొడిపించుకుంటూ ఇంద్రుడల్లే కను - పెట్టుకున్నా - ఈపాటి చూపైనా లేకుండా పోయేవాడిని. అవునా కాదా?"

భీమశంకరానికి వింటూన్న కొద్దీ విపరీతంగా నవ్వు వస్తూంది. కాని నవ్వివేసినందువల్ల నష్టం తనకే! అసలు అంత కాలమునుంచీ గోప్యముగా...అతనికి తెలియజేయ వలసిన అవసరం రానందువల్ల తన యుద్ధాలు తాను చేసికుంటున్నాడు. అప్పుడు అబద్ధం ఆడటానికి అసహ్యం వేసింది. అధికాపరాథం ఇంకోటి ఉండదేమో అనిపించింది. ఇద్దరికీ అరమరికలు లేవు కనుక, మర్మం విడిచి, బావమరదికి మనసులో మాట దాచుకోకుండా ఖాళీచేసి చెప్పేశాడు. ఆ ప్రచండకుడు అంతా సావకాశంగా విని..."అసలైన తెలుగువాడంటే నీవే" అనడంలో, మాటలో అక్షరమక్షరము మరఫిరంగీ మొగ్గలు దూసుకుపోయేవాటంలో గ్రుచ్చివిసిరి-వివరణకు ఉపక్రమించాడు—

"కాలిపోన్స ప్రబతిమాలుకున్నదా లేదా - నన్ను విడిచి వెళ్ళవద్దు; వెళ్ళిమాత్రం అక్కడ ఇంతకన్న ఎక్కువబావు కుంటావుగనుకనా!"_వాడని వనలతలు, నిడమాయని వనస్పతులు, ఎన్నడూ వసివాళ్వాడని నేను ఇంత అమర - యావనం నీపాలు చేస్తూంటే నిలకడగా ఉండి పాలించుకో రాదా?"— యూలిసిస్ రుచికి అంతతీపి వెక్కసమై... కదిసి ముదిసిలే - ముచ్చట తీర్చుకునేందుకు...పదిసంవత్సరాలకు అన్నడో వెనుక యింటి దగ్గర మరచిపోయివచ్చిన యిల్లాలిని వెదుక్కుంటూ తెప్పకట్టుకుని బయలుదేరలా ? —అంత పెద్దచూపువున్నా ... అంత చిన్న ఆశకు అంతుచిక్కిపోయి ... అంతటితో సరిపెట్టుకుని అదే బ్రతుకనుకోవడం...ఆంగ్రాయ్ లక్షణం అని దివ్య చిత్తమున అవధరించి...ఇక యింటికి-"

భీమశంకరం మేఘాలమీాద తేలిపోయినాడు, యింటికి. రాజమ్మ వీధి సావడిలో కిటికీలో కూర్చుని జాజిమొగ్గలు దండకట్టుకుంటూ,అతనిరాక చూసి కిటికీరెక్క,"ఓరువాకిలి" చేసింది. లోపలకు వెళ్ళేటప్పటికి, తలవంచుకుని నిలుచుని ఉన్నది. సమీాపించి చేతులో దండ అందుకుని సిగలో తీర్చాడు.అమరిక సరిగా ఉన్నదికదా అని చూసుకునే చేతిని ఆతడు అందుకుంటే ఆమె లాక్కోబోయినా అతడు పట్టు విడవలేదు_

రెండో తారీఖు ఉదయం....

మంగళతూర్యములు మూరుమ్రోత మొదలుపెట్టినవి. భీమశంకరం మేలుకుని, కనులప్పళించుతూ పక్కదిండుమీద నలిగిన జాజిరేకల చాలుతో, బావమరది ఉపవేశ వర్ణ మాలను భావించుకుంటూ బద్ధకం ఏమీ లేకుండా-హాయిగా పక్కమీదనించి లేచి, రాజమ్మ గొంతు చెలరేగే జాడను పట్టి ఆవేపు వెళ్లాడు.

గృహిణీపదమ్

1

"ఆవిడె...మరే...ఆ అమ్మాయిపేరు లీలావతి...'

'ఏ అమ్మాయి ?'

ఆ...అమ్మాయే...ఆ అబ్బాయి లేడూ...వాళ్ల అమ్మ...'

"వాళ్ళ నాన్న పేరు..."

"నాన్న..."

"ఒళ్ళు దగ్గర పెట్టుకుని జవాబు చెప్పు...చదవకుండా ఇష్టంవచ్చినట్టు వాగుతావేం..."

"చెపుతానుండుమరి...అతడు రాజ్యము...ఉహు... అప్పుడు దేవతలందరూ...ఉహు...ఊ...ఇదిగో ఆయనపేరు హిరణ్యకశివుడు...ఎబ్బె, ఏం పేరు..."

"ఏం..."

"లేకపోతే ఆ పేరేమిటి...అందరూ వెక్కిరించరూ.. హిరణ్యా...బలే...బలేపేరు..."

"నీ పేరు మహాబాగుందిలే..."

"బాగా లేదూ? ...ఆ అబ్బాయిపేరు చూడు ప్రహ్లాదుడుట...అంతకన్న నాపేరే బాగుంది..."

"సరేకాని, ఆవిడపేరు లీలావతి కాదు..."

"పోనీ"

"అదికాదు...నీ పుస్తకంలో తప్పుగ్రాశారు. అసలు పేరు దత్త..."

"ఆ...మరీ బాగుంది...దత్తేమిటి. దత్తాగిత్తాను..."

"నేను చెప్పినట్టుగా చదువు... తెలిసిందా."

"మరి పంతులు కొట్టడూ."

"మా పంతులకి అసలు వచ్చా..."

"రాకపోతే ఏం...కొట్టకూడదూ?"

"నీవు సరిగా చదవకపోతే నేనూ కొడతాను..."

"కొట్టు మరి...మామయ్య నడుగుతా నుండు..." పోనీ మా పంతుల్ని కొట్టరాదూ...అలా చెప్పొద్దని..."

"అసలు పుస్తకం వ్రాసినవాడికే ఓ జెల్లా యిస్తే బాగుంటుంది."

"నన్ను మటుకు వద్దమ్మా...ఎవరినన్నా కొట్టు...ఆ అమ్మాయిపేరు ఏమైతే నాకేం...పోని, ఆవిడ వాళ్ళ అమ్మేనా..."

"ఆ...కాని పేరు లీలావతి కాదు...దత్త..."

"మరి ఇందులో ఈలా ఉందే..."

"తప్పని చెప్పడంలా..."

"నిజంగా!"

"ఆఁ..."

"అయితే నే నీ పుస్తకం చదవను..."

అని విసిరిపారేసాడు పుస్తకాన్ని బాబు...ఏదో

ఆలోచించుకుంటూ ఆ నాటకమంతా గమనించకుండా, పర ధ్యానంగా లోపలికి వస్తున్నాడు నెమ్మదిగా ఆయన. ఆ గ్రంథరాజం ... మాక్మిలన్ రెండోవాచకం ... తిన్నగా పోయి ముఖానికి తగిలి చేసిన తప్పు క్షమించమని కాళ్ళ మీద పడిపోయింది, దెబ్బ తగలకపోయినా, ఆ తాకుడుకి తెలివి వచ్చింది ఆయనకి: తానెక్కడ ఉన్నది గ్రహించ గల మామూలు ధోరణిలోకి వచ్చాడు...ఆలోచనలన్నీ చాలించాడు.

"ఏమిటీ అల్లరి బాబూ."

"నే నిది చదువను మామయ్యా; యిందులో అన్నీ తప్పులుట."

"ఎవరన్నారు?"

బాబు, "ఆమే" అని సైగచేశాడు. ఆయన నవ్వి...

"నీ చదువంతా వాడి కెందుకూ...అసలు ధోరణి చెడ గొట్టబోకు" అన్నాడు ఆమెతో...

"తప్పులు చదువుతూంటే చూస్తూ ఊరుకోలేను. నేను నిజంగా ఎందుకని ఊరుకుంటున్నాను కాని, ఈలాటివి వ్రాసేవాళ్ళని, అచ్చువేసేవాళ్ళని, చదివించేవాళ్ళనీ..."

"పోనిద్దూ...ఇంతకూ అసలు కథ ఏమిటి"

ఆమె, బాబూ ఎవరికి తోచినట్టు వారు చెప్పారు. ఆయన అంతా విని, మళ్ళా నవ్వి,

"నీవుమాత్రం ఆయీడున ఆలాగే చదువుకోలేదు... వాడికీ కాస్త తెలివి వచ్చిన తరువాత...తెలుస్తుంది...ఇంత

చిన్నతనంలో, నీ చదువంతా వాడికి ఏలా అబ్బుతుంది?"
అన్నాడు.

"చాల్లెండి...మీరు యిలాటి తీర్పులు బాగా తీరుస్తారు..." "అవధాన్లగారేంచేస్తున్నారంటే తప్పవ్రాయనూ, దిద్దనూ; ఆయన భార్య ఏం చేస్తూందంటే ఒలుకబోయనూ, ఎత్తుకోనూ..." అన్నట్లు ముందు తప్పులు చదవడం తరువాత దిద్దుకోడం, ఇదేనా జీవితంలో చేసేపని..."

"ఏమిటో, మన జీవిత మెంత...మనం చేసే ప నెంత.."

"మళ్ళా మొదలా..మాట్లాడితే వేదాంత మేనా..."

"అవును నీకు నచ్చదు...కవయిత్రివి కనుక..."

—బాబు సావకాశంగా అన్నీ ఆలకిస్తున్నాడు..."
ఆ మాట వినేటప్పటికల్లా బిగ్గరగా నవ్వి...

"కవిత్రి...కవిత్రి ఏమిటి మామయ్యా జాపత్రి..."
అన్నాడు...

ఆమెకు ఓమాదిరిగా కోపం వచ్చేసింది: కొంచెం చిడిముడిపాటుతో:

"మీ వేదాంతం నా కవిత్వం...అందుకనే మన గోష్ఠి ఈలా ఉంది" అనిమంజుకుంటూ అక్కడనుంచి వెళ్ళిపోయింది.

*　　　*　　　*

ఇదుగో...
ఓయ్...
నిన్నే...
పలకవేం...

వినబడటంలా...
ఏం చేస్తున్నావ్...
ఎక్కడున్నావ్...
ఓమారి ఈలావస్తావ్...

...ఎన్నిరకాల పిలవడానికి వీలవుతుందో అన్నివిధాల పిలిచి చూసాడు: ఓ సంబోధనకన్నా, లోపలనుంచి..."ఆ... వచ్చే"ననిగాని, పోనీ వినిపించుకున్నట్లు జవాబుకానిరాలేదు: పిలిచి, పిలిచి, నాలుగైదు నిమిషాలు నిదానించి చూశాడు. రాలేదు. ఇక ఇది పనికాదనుకుని, దగ్గర బల్లమీది కేస్ లోంచి ఫిడేలు తీసి, కమాన్ దబాయించి పట్టుకుని ఎగుడు దిగుడుగా రెండు మూడుసార్లు తీగెలమీంచి లాగాడు: ఓతీగె తెగింది: అంత ఉత్సాహంతో మరీజోరుగా వాయించడం మొదలుపెట్టాడు. కర్ణాకుంతుదంగా, "విరిబోణి" ఛాయిలో, భైరవిరాగాన్ని భయపెట్టే కొన్ని వింతగమకవిశేషాలు వాటంతటవి ఉదయించి, నానాగందరగోళంచేసేస్తున్నాయి.. ఆయన ఇంకా అలాగే వాయిస్తున్నాడు...

"...బాగానేఉంది...ఆనాటి కానాడు మరీ వస్తూంటేం..."

"ఏమిటి?"

"...చిన్నతనం"

"ఎంత పిలిచినా పలుకకపోతే ఏం చేయమన్నావు?"

"ఏం చేయమన్నాను ... ఫిడేలు పాడుచేసి, పనికి రాకుండా చేయమన్నాను...చాల్లెండీ...మరీ నేర్చుకుంటున్నారు..."

"నీవు రాకపోతే కోపంవచ్చిందేమో ననుకున్నాను."

"అప్పుడు కాదు, ఇప్పుడు నిజంగానే వచ్చింది ... ఏదో ఆలోచించుకుంటూఉంటే, ఇంతలో ఏం మునిగి పోతూందని ఆలా నిలువనీయకుండా పిలువడం ... అంత పనుంటే, మీరే లోపలికి రాకూడదేం..."

"నాకంతమాత్రం ఆలోచన తోచిందికాదు...సరేలే, పోనీ వెళ్ళు...ఏమీ లేదు..."

"మరి ఎందుకు పిలిచారు..."

"... రెండంకాలుమాత్రం మిగిలిపోయినాయికాదు నిన్న...ఇవాళ చదివేసేద్దాం...శాకుంతలం పట్టుకునిరా..."

"మన మిద్దరం కలిసి చదువుతూంటే కుదరడంలేదు. నేను విడిగా చదువుకుంటాలెండి..."

2

"మొగవాళ్ళు...ఛీ...వట్టి పశువులు..."

అన్నది ఆమె చదువుతూన్న సంచిక విసిరిపుచ్చుకుని పారవేసి, చివాలున కుర్చీలోంచి లేస్తూ...

ఆయన ఏమీ మాటాడకుండా తెల్లబోతూ ఆమె వంక చూశాడు.

"కానీ...ఎన్నాళ్ళు ఏలుతారో చూద్దాం...ఇంత పొగరా...వివేకముండొద్దూ..."

ఆయన ఆలాగే చూస్తూన్నాడు రెప్ప వేయకుండా.

"ఏం...ఆలా చూస్తారేం...మీకు సంతోషమేగా."

ఆయనకు ఆ ధూంకుడు ఏమాత్రం అర్థంకావడం

లేదు...ఏమీ అనకుండా ఊరుకున్నా ఆమె శాంతించేటట్టు లేదు...కోపకారణం ఏమిటో అసలు తెలియదు. ఏ మన డానికీ తోచక నెమ్మదిగా...

"కాఫీ చల్లారిపోవడం లేదూ?..." అని ఆమెవైపు చూడకుండా ముఖం తిప్పుకున్నాడు ..

"పోనీండి...ఇవన్నీ చూస్తూంటే నాకు కడుపు ఇది వరకే నిండిపోయింది. నావంతూ, మీవంతూ మీరే త్రాగేసేయండి."

ఆయన త్రాగబోయినాడు...

"మీకేం...నే నెంత వేదన పడుతూంటే మాత్రం మీకేం...నాకు తోడా, నీడా ఎవరున్నారు దగ్గర నన్నాద రించేందుకు? నామీద మీకు ఎందుకు జాలి ఉంటుంది? ఓ అమ్మ కన్నబిడ్డను...పరాయిదాన్ని నేనేమైతే మాత్రం మీకేం..."

"ఆలాగేం"...అన్నాడు ఆయన చిరునవ్వుతో.

"ఇంకా ఆలాగేం అంటారు! ... మీజాతంతా అంతే...విశ్వాసఘాతకులు...నమ్మించి గొంతుకోస్తారు... ఛీ...వాళ్ళను ఎన్నటికీ నమ్మకూడదు..."

ఈ చదువంతా అగమ్యగోచరంగా ఉంది: ఇదివరలో ఎన్నడన్నా కసరినా, విసిరికొట్టినా, ఆ సత్కారాలన్నీ తనకే: ఇప్పటిధోరణి చూడగా జాతిఅంతకూ తిప్పలు వచ్చి నవి. లోకంలో ఉన్నయావన్మంది మొగవాళ్ళూ ఆమె యెడల ఏం అపరాథం చేశారో!

"మరి పెళ్ళి చేసుకోవచ్చేం?"

ఆమె మరీ రేగింది.

"మళ్ళా అక్కడా మోసమే: మానాన్న చేశాడు ఇదంతా...ఆయనకుకూడా అభిమానమే...ఏమీ తెలియ నప్పుడు మోసం చేశారు ... నేనా...నేనైతేనా...నాకే అప్పటికి బుద్ధితెలిసిఉంటేనా ... పెళ్ళికొడుక నేవాడు కళ్ళ బడేనా అంటే, దిమ్మతిరిగిపోయేటట్టు ఓజెల్లా ఇచ్చేసే దాన్ని..."

"అలాగైతే...మరి..."

"మరిలేదు గిరిలేదు...మీ మొగవాళ్ళనే పెళ్ళిచేసు కోవాలని ఏ శాస్త్రంలోఉంది. ఆడవాళ్ళని మోసగించి వలలో వేసుకునేందుకు మొగవాళ్ళందరూ మొనగాళ్ళే... తెలియక మోసబోతున్నారు. కాని... తెలిస్తే ఏ మానుష మున్న ఆడది ... మొగవాణ్ణి పెళ్ళిచేసుకునేందుకు వప్పు కుంటుంది ... నా యిష్టంమీదనే వదిలిపెడితేనా ... మా మామయ్యకూతురు కామాక్షిని పెళ్ళిచేసుకునేదాన్ని ... హాయిగా ఎంతో అన్యోన్యంగా ఉండేవాళ్ళం..."

ఆయన నెమ్మదిగా, మాటకు అడ్డంవచ్చి-

"నిజమే...నేనూ ఏదో ఆడపిల్లను వరించడంమానేసి, మా మేనత్తకొడుకును చేసుకున్నట్లయితే బాగుండేది: ఇద్దరం సైకిళ్ళెక్కి తిరుగుతూ, సినీమాలకి వెళుతూ, మరీ హాయిగా ఉండేవాళ్ళం" అన్నాడు.

ఆమె ఓ క్షణం నిదానించి ఆయనవంక చూసి పక పక నవ్వింది...ఆయన చిరునవ్వుతో ఊరుకున్నాడు...

కాని అంతటితో అణగలేదు ... ఆ ప్రసన్నభావం

రవంతసేపుమాత్రం కనుపించింది...మళ్ళా బొమలు ముడి పడుతున్నవి. ముఖం జేవురిస్తూన్నది...

"చాల్లెండి...మీ మాయలూ మీరూను...నన్ను మరపించాలని చూస్తున్నారా...నేనా...నా కసి ఎన్నటి కైనా తీర్చుంటాను."

ఇక విడానించలేకపోయినా డాయన...

"ఎందుకు ఈ గల్లంతు...ఎవరేం చేశారు..."

అని సరసంగానే ప్రశ్నించాడు...

"మీరే చూడండి ... మీ కళ్ళు చల్లబడతవి..." అని సంచిక తీసుకువచ్చి—ఆయనమీదకు విసిరివేసినట్లుగా అందిచ్చింది...

ఆయన అందుకుని మెదలకుండా ఊరుకున్నాడు.

"చూడరేం మరి."

"ఏమిటి..."

"నా మొగం..."

ఆయన ఆమెవంక అమాయకంగా చూశాడు...

"మీకంతా వేళాకోళంగా ఉంది..."

"కాదుగాని...విషయ మేమిటో చెపుదూ. ఎందు కీ రాద్ధాంతమంతా..."

"అడ్డమయినవాళ్ళ కథలూ, పద్యాలూ ... పనికి మాలిన వ్యాసాలూ, ఇవన్నీ వేయవచ్చునుగాని, నా కథకు మాత్రం చోటులేదుకాబోలు ఇందులో—"

ఆయన కాస్త తెప్పరిల్లాడు—

"అదా సంగతి!—అయినా తిన్నగా మరోమారి చూడు—నీవు పంపిస్తే వేయకుండా ఉంటారా?"

"ఎన్నిమార్లు చూడను—నాకేమైనా—మతిబోయిందనుకున్నావా—ఈలాటి చేతగానివాళ్ళు—కథ పంపమని వేధించుకు తినడమెందుకూ—రెండు ఉత్తరాలు వచ్చిన తరువాతనే, పోనీకదా అని పంపించాను."

"ఆలస్యంగాఅందిందేమో...ఏదైనాఆలాటిఆటంకం ఉంటేనేగాని వేయకుండామానరే...అయినాఉత్తరమన్నా వ్రాస్తారుకాదూ—సంగతి తెలియకుండా ఎందు కింత తొందర?"

"వాళ్ళకేం...ఉత్తరం వ్రాస్తారూ? ఆమాత్రం మర్యాద కూడా తెలుసూ?"

"పోనీ యీమారు పడకపోతేమాత్రమేం? నీ గౌరవానికా లోటూ?"

"ఆ సంగతి మీకేం తెలుసు—అయినా మీ కిది అంతా నవ్వుగా ఉంటుంది—కానీండీ...ఎన్నటికైనా నేనే గెలుస్తాను—"

లోపలనుంచి'మామయ్యో'అని బాబు కేక వేశాడు. సందుచిక్కిందే వ్యవధానంగా ఆయన తప్పించుకుని లోపలకు వెళ్ళిపోయినాడు. ఆమె వెనుకనుంచి సణుగుతూనే ఉంది.

వెంటనే, బాబూ, ఆయన తిరిగి వచ్చారు—ఆయన ఈసారి నిర్భయంగా ఆమెను చూసి నవ్వేశాడు...బాబు, మోసుకువచ్చిన పుస్తకాన్ని క్రిందకు పడేసి తానుచూడా, అర్థం తెలియకుండానే నవ్వడం మొదలుపెట్టాడు...

ఆమె ఆశ్చర్యపడ్డది...

"నీవు చూసినసంచిక పాతది. ఏలా వచ్చిందో పొరబాటున మరి...ఇవాళ...ఇదిగో ఇంకొకటి వచ్చిందిచూడు... ఇందులో ఉందేమో"

అన్నాడాయన.

ఆమె చెంగున ముందుకు దుమికి, ఆ సంచిక తీసుకున్నది: గబగబ పేజీలు తిరుగవేసి, మధ్యలో ఎక్కడనో తీసి, నవ్వుమొగంతో చదవడం మొదలుపెట్టింది...

"ఉన్నదా" అన్నాడాయన.

ఆమె తల ఊపింది...

"అమ్మ! బ్రతికిపోయాం అందరమూను!" అనితనలో తాను ఆమెకు వినబడేటట్టుగానే అనుకున్నాడాయన...

ఆమె కొంచెంసేపు ఏం మాట్లాడకుండా ఉండి, మళ్లాకోపంగా.."చూడండి...వీళ్ళ దేంముంచుకుపోయిందో ...అడ్డమయిన కథలకీ చిత్రాలు వేయించి, నా ఒక్కదానికే మానేశారు...వీళ్ళు..."

ఆయన ఇక అక్కడ నిలువలేదు...

3

ఆహా...ఎంత చక్కగా అన్నాడో మహానుభావుడు ...ఈ మాదిరివి చదివినతరువాత...మళ్లా ఏం మొగంపెట్టుకుని బయలుదేరుతారో కవులమంటూ? ...అయినా... భావంలో బడాయి...కాగితంమీద పరాయి...ఖరాబు కవిత్వమాయెను ఇప్పటి రకాలందరిదీని!"

"ఒక్క పద్యం...ఒక్క పాదం చివరికి...ఇంత చక్కగా వ్రాస్తే చాలదూ... 'శ్వసితి కథ మసౌ రసాల శాఖాం చిరవిరహేన విలోక్య పుష్పితాగ్రాం'...ఆహా...'

ఆయన తన్మయుడౌతున్నాడు...ఆమె ఆ వైఖరంతా గమనిస్తూ, ఎకెసెక్కెంగా చూస్తూ...తనను చూసిఅయినా ఆ ధోరణి మానుతాడేమో...అయినా చూసాడో, లేదో నని, అలాగే గుమ్మంలో నిలుచుని ఉన్నది, కర్టెన్ సగము తొలగించి...

"...ఎవరా మహానుభావుడు?..."

ఆయన ఆమెవంక చూడకుండా, తన ధోరణిలో తా నున్నాడు...ఇక లాభంలే దనుకుని ఆమె...ఆలా పలుకరించింది...

ఆయన వెంటనేజవాబు చెప్పకుండా...సావకాశంగా ఆమెను లక్షించి తరువాత, మరీ నిదానంగా చిరునవ్వుతో...

"జయదేవుడు..."అన్నాడు...

"ఓస్...ఆత డటండు...అంటే...ఏ జయదేవుడు పద్మావతి మగడే కాదూ!"

...అవునని తలఊపాడు ఆయన నవ్వుతూనే...

"నిజమే...ఆయన కేం...ఏదో పూర్వజన్మాన సుకృతం చేసుకున్నాడు గనుక ఆలాటి భార్య లభించింది... అంతేకాని ఆయన ప్రయోజకత్వం ఏముంది?...అదంతా ఆమె పుట్టింటివారి ఆస్తి...అనుభవించడానికే ఆయన... స్త్రీవిత్త మధమాధముం...ఏమిటి ఆయన గొప్ప ఇక?

"ఏం!"

"ఏముంది. ఆమె లేకపోతే ఊరా, పేరా...మిస్టర్ పద్మావతి అనే ఏమన్నా ఆయనకు గౌరవం ఉంటే!"

"...ఆ మహాకావ్యం—"

"ఆమె...ఆపద్మావతి రచించింది...లేకపోతే ఆయన తరమా"—

"అలాగేం..."

"కాదేం, మరి: అయినయింటిపిల్ల కనుక, ఎంత అప్రయోజకుడయినా, ఆతన్నే ఆశ్రయించుకుని, ఆతనికి గౌరవం తెప్పించాలనే ప్రయత్నించింది...పెండ్లాం వ్రాసిన కావ్యాన్ని తగుదునమ్మా అంటూ తనపేర పెట్టించుకున్నాడు...చేసుకున్న భార్య ఎంత గుణంతురాలైనా... అంతలోకువ...అయినా తిరుగపడదుకదా అనేదిలాసాకూడా ఉందికాదూ...హిందూధర్మంట! మొగవాడికి ఓధర్మం... అదే ఆడదానికి అధర్మం...ఏం న్యాయమో!"

"అయితే గీతగోవిందం స్త్రీధన మన్నమాట"

"ఆఁ...నికరంగా...అయినా ఆ మాట అందులోనే ఉన్నదికాదూ"

"ఏమని?"

"జాగ్రత్తగాచదివితే...నిష్పక్షపాతంగా ఆలోచిస్తే ...తెలుస్తుంది...ఓమాదిరిగా చూస్తే జయదేవుడూ అమాయకుడే...గ్రంథంలోనే వ్రాయించుకున్నాడు కాదూ... "పద్మావతీ చరణచామరచక్రవర్తి" అని...ఇంకా అంతకన్న విశదంగా...విపులంగా. ఏలా చెపుతాడూ...పెళ్లాం కాళ్ళు పిసికి...అంత పెద్దవాణ్ణయినానని...సగ్రాంతాన

కృష్ణదాసునని చెప్పుకున్నాడుకాదూ మరి...పోనీ పద్మావతికి ఇంకోపేరు కృష్ణ అని విన్నారా?"

"లేదు..."

"సరే...మీకు కావలసిన సంగతులు ఏవీ తెలియవు!—ఇప్పటికన్నా తెలిసిందా.,.గీతగోవిందం వ్రాసింది ...వ్రాయుగలది స్త్రీయేనని—"

"అలాగేం?"

"అవును. మీసంస్కృతకవులలో ఎంతమంది భార్యలవల్ల పయికివచ్చినవా ళ్ళున్నారు!...రాజశేఖరుడు...అతనికి ఓనమాలన్నా వచ్చూ?...అవంతిసుందరి వ్రాసిన నాటకాలు కావండీ అవన్నీని..."వాచస్పతి మిశ్రుడు...సరే భామతి సంగతిచెప్పనే అక్కరలేదుకదా...లీలావతిగణితం భాస్కరాచార్యులేనా రచించింది—లోకంలో ఇప్పుడు కూతుళ్ళ సొమ్ముతిన్నారంటేనే విని ఆశ్చర్యపడుతున్నాం...సాపుగా గ్రంథమే కొట్టేసి తనపేరు పెట్టుకుంటే...ఇక ఏమిటి ఆ మహానుభావుణ్ణి చేసేది?..."

"ఇదో కొత్త సిద్ధాంతంలాగా ఉందే"

"మాటకు అడ్డం రామోకండి...కాళిదాసును తీసుకొండి...మీవాడనే అభిమానం విడిచి ఆలోచించండి. ఆ కావ్యాలు, నాటకాలూ, విలాసవతి రచించిందో, లేక ఆతడేనో..."

"సరే...ఇంతకూ నీవు అనే దేమిటి?

"కవిత్వం — చిత్రం—శిల్పం—ఇంత ఎందుకూ,

ఏ రమణీయమైన కల్పనన్నా, సృష్టిఅయినా, ఆడవాళ్ళు చేయాలి...పురుషు డెవరండీ–ఆతని చేత నేమవుతుందండి..."

"మరి...కొన్ని పురుషులు రచించినవికూడా ఉన్నవి కాదూ?"

"కాదు...సృష్టిలో, నూతన నిర్మాణానికి సామర్థ్యం వినియోగించకలది...అసలుఉన్నది...స్త్రీయే. స్త్రీఒక్కతే —కొన్ని స్త్రీలపేరుతో ఉన్నాయి...కొందరు స్త్రీలే, ఏ మొగుడో, తండ్రో కాజేస్తాడేమోననే భయంతో, చాటుగా కావ్యరచన చేసుకుంటూ, మరోమారు పేరు...ఏ మాఘుడనో, భవభూతనో పెట్టుకునేవారు..."

"నిజంగా"

"అవును—నేను సప్రమాణంగా రుజువు చేస్తాను... ఈ కవులు, శిల్పులు, చిత్రకారులు ... అందరూ స్త్రీలేనని..."

"ఆఁ..."

"అప్పటికి కాదు...ఇప్పుడుమాత్రం — ఎంతమంది మొగవాళ్లు పత్రికలకు ఆడపేరున వ్రాసి పంపుతూంటారు... లేకపోతె తమ రచనలు ఎవరూ ఆదరించరని—అందుకనే చూడండి—పరువుగల ఆడది ఈరోజుల్లో తనపేరున ఏమీ వ్రాయదు—సాధారణంగా మొగపేరు పెట్టుకుని గౌరవం నిలుపుకుంటున్నారు—ఆడపేరున్న ఏ వ్యాసమన్నా—పద్యమన్నా—చిత్రమన్నా బాగుంటుందో ఏమో చూడండి... ఎందుచేతంటే అవన్నీ ఆడపేరు పెట్టుకుని మొగవాళ్లు చేసే పనులు..."

"నీ సిద్ధాంతాలతో ఉక్కిరిబిక్కి రవుతున్నాను. నా కో సందేహముంది, అడుగనా?"

"ఊఁ—"

మరి నీకు చానా పేరున్నదికాదూ...నీవు పేరు మార్చుకోలేదేం...నీవు స్త్రీవా—పురుషుడవా...?"

"మీ కెందుకూ...నా సంగతి?"

"నీవు ఎవరవైతే నాకేం-నీ భర్తనయినందుకు నాకు గౌరవం వస్తూందనే సంతోషం—"

"చాల్లెండి...మీరు ఎప్పుడూ ఇంతే..."

... ...

"దయచేయండి శాస్త్రిలుగారూ!"

అని లేచి తాను కూర్చున్న కుర్చీ ఆయనకిచ్చి తాను మరోచోట కూర్చున్నాడు. ఆ వచ్చిన పండితుడు సావకాశంగా కుర్చీలోకూర్చుని, శాలువ అంచు సరిగా పైకి కనపడేటట్లు అమర్చుకుని, గడ్డం సవరించుకుంటూ—

"రేపు ఆచార్యజయంతి కదా-తాము శ్రమతీసుకుని ఉపన్యసించాలని కోరడానికి వచ్చాను. దీక్షితులుగారు, మీరు అంగీకరించక తప్పదని చెప్పమన్నారు—"

అన్నాడు—

ఆయన ఆశ్చర్యపడుతూ—

"మీలాంటివా రందరూ, నన్నింత అన్యాయంచేస్తే ఏలా? మీరు నిలుచున్నచోట నిలువడానికికూడా నాకు అర్హతలేదే? నాయందుండే వాత్సల్యంచేత దీక్షితులు

గారూ, మీబోటి పెద్దలూ, అభిమానించడమేకాని—ఈ శిష్యుణ్ణి మరీ ముందుకు తీసుకురామోకండి—"

అన్నాడు వినయంగా—

"నాయనా! మీరు నాకన్న చిన్నవారైనా, జ్ఞాన వృద్ధులు—మాకు అందని అనేకాంశాలు మీరుసులభంగా గ్రహించగలరు. మీ మేధాసంపత్తి ఆలాంటిది. మీరు నిరాకరించరనే కోరుతాను...మీ రందరూ వృద్ధిలోకి వస్తూంటే చూడటంకన్న మాకు వేరే కావాలిసింది ఏమున్నది... అన్యథా ఎంచుకోకుండా, తప్పకుండా పూనుకోవాలి..."

అని ఉపన్యసించారు ఆ శాస్త్రిలుగారు...

"...అహో స్థవిరభల్లుకస్య మంత్రోపన్యాస... పరిహాసకుశలతాచ..."

—శాస్త్రిర్లుగారు తెల్లబోయినాడు - కోపంవచ్చింది - లేవబోతున్నాడు -

ఆయన ఏమి చలించకుండానే శాస్త్రిర్లుగారితో -

"నా భార్య అండీ - మురారి చదువుతున్నది -" అన్నాడు-శాస్త్రిర్లుగారు కొంచెం శాంతించి లేచేప్రయత్నం మానాడు - ఆయన ఏదో సంభాషణ మొదలుపెట్ట బోతున్నాడు, ధోరణి మార్చడానికి - బాబు పరుగెత్తుకొని వచ్చాడు ఇంతలో -

"చూడు మామయ్యా! అత్త ఎందుకో - ఏలా నవ్వుతుందో" అని శాస్త్రిర్లుగారివంక ఓక్షణం చూసి - బిగ్గరగా నవ్వి -

"నిన్ను చూసే - అత్త నవ్వుతూంది-" అని నవ్వు కుంటూనే లోపలికి పారిపోయినాడు:

శాస్త్రిల్లుగారు సెలవు దీసుకోకుండానే వెళ్ళిపోయినాడు -

ఆయన ఏమి అనకుండా కూర్చునే ఉన్నాడు. లోపల నుంచి నవ్వు వినబడుతూనేఉంది -

కొంతసేపటికి, బాబు ఆమెను అక్కడికి లాక్కుని వచ్చాడు - ఆయన కుర్చీదగ్గరగా ఆమెను తీసుకుని వెళ్ళి -

"చూడు మామయ్యా - తాను మహా బాగుంది కాబోలు...ఎల్లా నవ్వుతూందో చూడు - - అత్తా! నీవు ఆలాగే ఉంటావులే ముసలాడవై - శాలువ కప్పుకుని - గడ్డం మీసం అతికించుకుని - "

ఆమె బాబును కొట్టపోయింది - - తప్పించుకుని పారిపోయినాడు.

"—ఇప్పటికన్నా తెలిసిందా మురారి ఆడదో - మొగవాడో."

అన్నది నవ్వుతూ ఆమె. ఆయన చిన్నబోయినాడు.

4

" - ఆశారద చంద్రికామందహాసాల్లో— ఆ కిరణామృత వృష్టిలో—యమునాసైకతస్థలాల - రహః ప్రదేశాల ఆ ఆనందమయుడు మురళి మ్రోయించితే, లోకాలన్నీ మారుమ్రోగవా? — ఆ విశ్వమోహనమూర్తి పల్ల

వించితే, సృష్టంతా పల్లవించదా — ఆవల్లవీ పల్లవుడు — ఆ రాధాలోలుడు—ఆ—

—తెల్లని పాలవెన్నెల—హాయిగా చల్లనిగాలి... తల దిమ్మెక్కేటట్టు పన్నీరు పూల వాసన - కిటికీ దగ్గరగా, వెన్నెల మీదపడేటట్టు కూర్చుని, ఆమె ఏదో వ్రాసుకుంటూంది.

వంచినతల ఎత్తకుండా గంటకుపైగా ఆమె అలాగే ఉన్నది. కలము సాక్షీగా, చకచకా నడుస్తూంది. కాగితాలన్నీ క్రమంగా జ్యోత్స్నారూపాల్ని వీడికళంకాంకితములై పోతూన్నవి -శచీవల్లభునిలాగా - రాధాకృష్ణులు కలుసుకున్నారు. ఏలాగైతేనేం యమునా తీరాన ప్రణయకోపాలూ, పరిహాసాలూ అన్నీ చాలించి - ఒకరి కౌగిలిలో ఒకరు చేరబోతున్నారు—

మనసులో భావాలు ఎంత ఉబుకుతున్నా, ఇక కలము పట్టడానికి విసుగనిపించింది ఆమెకు. కాని వ్రాస్తూన్నది ఆఖరు కానిది, వదలివేయ బుద్ధి పుట్టడంలేదు—అప్పటికిమటుకు - ఏమీ ఆలోచన తెమలక—దీపం చాలా తగ్గించేసి వెన్నెలలో కూర్చుంది విశ్రాంతిగా.

అక్కడనుంచి చూస్తే తోట చాలావరకు కనపడుతూంది - కొంచెం చలిగా ఉన్నా, ఇక అక్కడ కూర్చుండటానికి మనసొప్పిందికాదు. కాస్సేపు బయట తిరిగితే బాగుంటుందనుకుని, లేచి క్రిందకు రాబోతున్నది, రాధాకృష్ణుల ప్రేమగాథను ఆనాటి కక్కడికి ఆపివేసి.

కొలువ వేసుకున్నది_అద్దంలో చూసుకుని బాగుండ లేదనుకుని మళ్ళా తీసివేసింది...ముంగురులు చెరిగినట్లుగా తోచి చక్కగా సవరించుకున్నది_ఇక వెళ్ళుదామని అక్కడ నుంచి కదిలి__

__నిశ్చలంగా అలాగే నిలువబడిపోయింది - మొదట కొంచెంసేపుదాకా నమ్మలేకనేపోయింది - భ్రాంతి యేమో ననుకున్నది - వెన్నెలమాయలేమో - తన కన్నులే మోసం చేస్తున్నాయేమోనని చాలా ఆలోచించింది __ పోనీ, నిజమైనా - ఆయన కాడేమో__ఆ విశ్వాసఘాతకుడు__

__నమ్మలేక, నమ్మలేక__నమ్మక తప్పనిసరిగా నమ్మింది__మరెవరూ కారు__ఆయనే ఇక__ఆమె!

ఆయన, ఆ యువతిని__కౌగిలించుకోడం స్పష్టంగా చూసింది__ఎన్నాళ్ళనుంచో, ఈ__ద్రోహము! __తాను కలలోనైనా తలచలేదే__ఆయన మరొక ఆమెను వరిస్తాడని__వరించాలనే ఆ "యావ"__ఆ సామర్థ్యం ఉన్నదని అయినా అనుకోలేదే__అంత స్వేచ్ఛగా తన కళ్ళయెదుట, తనయింటిలో తనతో అనుభవించాలన్న ఆ ప్రణయమంతా, మరొక్కతెతో అనుభవించడానికి సాహసిస్తున్నాడా?__ తనమీది కోరికెలు, తాను__తానే తీర్చవలసిన కోరికలు - ఎవతెయో స్వైరిణి తీరుస్తూన్నదా__ ఇంత కాపటికుడా, ఆయన__?

ఇక చూడలేకపోయింది __ ఆ ఉద్రేకంలో తానేం చేస్తున్నదీ తెలియకుండానే గబగబ క్రిందికి దిగివచ్చింది -

"అత్తా ఇంకా వేళకాలేదూ?_"అని అడిగాడు అడ్డం వచ్చి బాబు—

ఆమెకు కోపం ఇనుమడించింది—ఆ పిల్లవాని కేమీ బదులు చెప్పకుండానే, ద్రోవతప్పుకు నేటట్టు ఆ పసివాణ్ణి తోసివేసి, తాను ముందుకు దూకింది—

"అమ్మా! అప్పుడే బయలుదేరుతారా!" అని చాలా వినయంగా ప్రశ్నించాడు షావ్కార్, మెట్లు ఎక్కుతూ ఆమెకు ఎదురుపడి—

"—అసలు వెళ్ళము—నీ వింకా వెళ్ళిపో—" అని గర్జించినట్టుగా జవాబు చెప్పి అక్కడ నిలువకుండాపోయింది - ఆతడు తెల్లబోయినాడు, ఆమె ధోరణి అర్థంచేసుకోలేక -

ఏలా అక్కడకు చేరుకున్నదో, ఆ ఉన్మాదతుల్యావస్థలో ఆమెకు తెలియనేలేదు—

"చలి వేస్తూందికాదూ" - అని ఆయన మాట విన బడ్డది—

ఆమె, ఆయన్ని చూడనేలేదు - మాట విని చప్పున ఆగిపోయింది - కోపభరంచేత మాటాడనూలేకపోయింది- కాని ఏలాగైనా పక్కా ఖండితగనుక...

"సరససల్లాపాలకి చలిగా ఉంటేనే బాగుంటుంది కాదూ?" అన్నది ఓరగా ఆయన్ని చూసి.

"ఆలాగేం!" అన్నాడు ఆయన ఆ అమాయకపు-మామూలు ధోరణిలోనే.

"నేను మీ ఏకాంతానికి భంగం కలిగించాను,

తెలియక - మీరు, దేవితో కూడియున్నారని అనుకోలేదు-
మన్నించండి - ఏదీ - ఆ సాధ్వీమణి!—"

ఆయన ఏమీ మాటాడలేదు—

"ప్రణయకోపమా ఏమిటి చెప్పరేం - జడతో వీపు
కందేటట్టు సత్కారాలు జరిగినాయా? - అసలు - పోనీ -
జడఉన్న నాయికేనా-"

"నాయికకు వాలుజడ ఉండాలనే నియమముందా?"

... ...

"ఎవరానాయిక... ఇంతకూను" అన్నాడాయన-

-'ఎంతఅమాయకులు!-తెలియకుండానే కౌగలించగలి
గారు - మీ ప్రియురాలుకూడా-తన బాహులతను-కోమల
బాహువల్లరిని - మీ మెడను పెనవేసిందా-'

ఆయనకు అర్థంకాలేదు-

'అమ్మ! ఎంతవారండి - మీ వేదాంతమంతా
ఇందుకేనా ... ఎన్నాళ్ళనుంచి, ఈ వ్యాసంగం - నూతన
ప్రణయమా, ఏమిటి?'

"ఏమిటి ఈ భావకవిత్వం!"

"నేను చూడలేదనుకున్నారేం - పాపం ఎన్నటికైనా
బయటపడకమానదు - ఎవరు ఆమె - చెప్పండి!"

"ఎవరు - ఆమె?"

'నన్ను మోసగించలేరు - నేను చూచాను - ఎవరో-
చెప్పండి - తప్పదు-'

"ఎవరు?"

"చెపుతారా, లేదా?"

"ఏమని?"

"మీ గడుసుదనం చాలించండి - ఎవరు - ఆమె - ఎన్నాళ్ళనుంచి మీకీ స్నేహం-"

"ఆమె -? - ఆమె ఎవరో నీవే చెప్పు మరి విసిగించక - తరువాత స్నేహంసంగతి నీకే తెలుస్తుంది-"

ఆమె తాను చూసినదంతా చెప్పింది కోపంగా.

"చెప్పితీరాలి - తప్పదు-" అన్నది-

ఆయన నవ్వి—

"వెన్నెలలో, నీవు పొరబడి ఉంటావు - ఎవరూ లేరు-నాకు-నాకుతోడు ఒక ప్రియురాలుకూడానా - ఈ ఛాందసుడికి - బలే -" అన్నాడు-

ఆమె అంతటితో ఊరుకోక-

"నేను చూశాను-వెన్నెలలో నే మిమ్మల్ని చూసినప్పుడు - మీవద్ద ఎవరున్నదీ లేనిదీ - మీరు ఒంటరిగా ఉన్నదీ కనబడదేం-" అన్నది-

"నేను - నీవు నమ్మినా, నమ్మకపోయినా సరే... ఒక్కడనే ఉన్నాను - వెన్నెలమాత్రం ఉన్నది-"

"వెన్నెల, మిమ్మల్ని కౌగలించిందా?"

"ఏమో - లేక-నిజంగా నేను నీవన్నంత రసికుణ్ణి అయితే-ఏ దేవకన్య అయినా నాకు కనబడకుండానే కౌగిలించుకుందేమో - ఈమారు ఎన్నడయినా నాకు ఆమె కనబడితే నీవు అడగావని చెప్పనా - అయినా నీకు కనబడి, నాకేల కనబడలేదో-"

ఆమె నవ్వింది-

"ఎంత తెలివిగా మాట్లాడుతారండీ - మీ మాట నమ్మాలిసిందేనా, నా కళ్ళనే నేను నమ్మకుండా?"

"కౌగిలించినదన్న-ఆ కన్నె - కనబడనే లేదు-నీవు అనుగ్రహించరాదూ?"

ఆమె సిగ్గుపడ్డది-

"రండి - చాల్లెండి మీ పరిహాసాలు - నాటకానికి వెళ్ళాలన్నమాటే మరచిపోయినారా - అన్నట్టు కారు మీరే నడపాలి - వాణ్ణి వెళ్ళిపొమ్మన్నాను - ఇందాక కోపంలో-"

'మహాప్రసాదం'

... ...

"చాలా బాగుందికాదండీ - నిజంగా వ్రాసినవారెవరో? - ఎవరండీ ఆ సుహాకవి? - అప్పుడే నిద్రవస్తుందా? అంతచక్కని నాటకం చూసినతరువాతకూడా నిద్ర యేమిటండీ - అబ్బ - మేలుకుందురూ - పాటలు చాలా బాగున్నాయికాదూ? - ఆ ఆడవేషం వేసిన అబ్బాయి చక్కగానే పాడాడండీ - వేషం వాడి మొగంలాగా ఉన్నా......"

"ఏమిటో - ఈజగమంతా నాటకమేకాదూ?"

అన్నాడు ఆయన నిద్రమబ్బుతో-

"అయితే - ఎందుకువచ్చారు, మరి ఈ నాటకం చూడటానికి - ఏం వేదాంతంనుండీ - పోనీ, జగన్నాటకాన్నయినా, మేలుకుని చూడండి......"

5

"_అతికర్కశతర్క శతక్షుభితక్షుపితక్షుపణాక్షణ భంగ పదమ్."

"ఇక చాలించండి - మీ వేదాంతం మోతతో నే తల దిమ్మెక్కిపోతూన్నది - ఎవరండీ, ఆ కవి?_"

"అప్పయ్య దీక్షితులు."

"దీక్షితదవానలదుర్విదగ్ధం సాహిత్యమ్ - ఈతడే కాదండీ - పళ్ళూడిపోయినతరువాత చెప్పే కవిత్వమంతా యిలాగే ఉంటుంది - కరకరానమలడానికి పళ్ళు లేవుగనుక, కటుక్ కటుక్ మంటూ కవిత్వం అల్లాడు-నోటిరుచికోసం-"

"ఆయన చాలా గొప్పవాడు."

"పోనిద్దురూ - మీరూ అంత గొప్పవారు కారూ- ఆ ధోరణి కాస్సేపుకట్టిపెట్టండి-నాకో సందేహంవచ్చింది."

"నీసందేహాలు ఎన్నడూ నాదగ్గరకు రావడం మామూలులేదే."

చెప్పండి - నేను కళ్ళకి జోడు పెట్టుకుంటే - బాగుంటానా?"

"ఇప్పుడు నాకూ ఓ సందేహం వచ్చింది—నేను చీర కట్టుకుంటే ఇంకా అందంగా ఉంటానా?" అన్నాడాయన నవ్వుతూ—

"బాగుంటారు-ఏం- చివరికి వేదాంతం చీర కట్టుకోవడంలోకి దిగుతూందా?"

"కవిత్వం- కళ్ళజోడుమీద బుద్ధిపుట్టిస్తూంటే-నాకు చీర మనసు కాకూడదేం?"

ఆమె, ఇక అక్కడ నిలువకుండా చివాలున వెళ్ళి పోయింది-"

... ...

"నేను-మీ ఎదుటబడి చెపుతున్నా ననుకోకండి-

చెప్పడమే మంచిదనుకుంటాను-ఒకరిని ప్రేమిస్తున్నాను-మాటకు అడ్డం రాకుండా తిన్నగా వినండి-ఆయనలో ఉన్న ఆ అద్భుతశక్తిని-ఆయన వైదుష్యాన్ని-ఆయన రసజ్ఞతను -ఆ ఔచిత్యాన్ని-ప్రేమిస్తున్నాను-మీకు సమ్మతమేనా."

భోజనానంతరం వసారాలో పచారుచేస్తున్నాడాయన మినుకుమినుకుమనే చుక్కలవంక చూస్తూ-ఆమె తాంబూలం నములుతూ, ఆయనకు వక్కలూ, ఆకులూ అందిచ్చి-ఈ సంగతి తడబాటులేకుండా చెప్పేసింది-

ఆయన ఏమీ కలవరపడలేదు. అలా నెమ్మదిగాతిరుగుతూ-చిరునవ్వుతో, మామూలు మాదిరిగానే-శాంతంగా-

"సరే" అన్నాడు-

"ఎవరో తెలుసునా."

"ఎవరు...ఎవరో, నా కెందుకూ తెలియడం?...

"పోనీండి—చాలా చక్కగా కథలు వ్రాస్తాడండీ ఆయన...పేరు నాకూ తెలియదు...ఓం...అని సాధారణంగా పడుతూంటుంది...ఆయన ఎవరో...ఆయన దర్శనము చేయాలి..."

"ఓం-అంటే..."ఆయనే"-అనగా మగవాడనే ఏలా

...నీ సిద్ధాంతం ప్రకారం, ఏ సౌభాగ్యవతో కావాలికాదూ మరి..."

"కాదులెండి...నా మనసుకు తెలుసు...తప్పకుండా ఆయన—పురుషుడే— మా యిద్దరికీ ఏదో జన్మాంతర సౌహృద మనుకుంటాను...ఆయన భావాలూ, పోకడలూ, అన్నీ నాకు చాలా తెలిసినవిలాగా...నే నెన్నడో విన్న వాటిలాగా...కనబడుతూంటాయి...నేను,ఆయనను ఎంతో ఎరుగున్నట్టుగా అనుకుంటూంటాను...ఎవరో...ఎన్నడు చూస్తానో...మీరు—నాకు సాహాయ్యంచేస్తారా..."

"అయితే—నీవు మరోవిషయం ఆలోచించాలి... ఓం...అన్న సాంకేతికం, ఒక్కడినే నిరూపిస్తుందని ఎలా?... "ఓం"—లో త్రిమూర్తుల అంశలున్నాయి...అందుచేత నీ "ఓం" కూడా అంతేకాకూడదూ—అప్పుడు నీవన్నట్లు— ఆ ముగ్గురిలో ఉండే అద్భుతశక్తిని కలియవేసి ప్రేమించాలిసివస్తుంది—"

"మీ పరిహాసాల కేం?—మీకు సమ్మతమైనా... కాకపోయినా—నేను — ఆయనను ... ప్రేమించాను... తెలిసిందా!"

"మంచిది" శ్లేష్టం చింతామణిం పాణిలబ్ధ మబాధయదీచ్ఛథ"...గంపెడు కవిత్వం కొడుకుల్నీ, కూతుళ్ళనీ ఎత్తి...కలకాలం సుఖంగా వర్థిల్లండి . ఆ అద్భుతశక్తీ— నీవూను."

... ...

"ఎన్నాళ్ళకు!—ఎన్నాళ్ళకు నానోము ఫలించింది-"

"ఏం—విశేషం!"

"చూడండి...ఆయన ఉత్తరం వ్రాశాడు...తన క్రొత్తపుస్తకాన్నికూడా పంపించాడండీ... "శిరీషమాల" ఎంతచక్కనిపేరో...అంత చక్కనిపేర్లు ఊహించగల... ఆయన...ఇంకా ఎంతచక్కగా ఉంటాడో...నేను ధన్యురాలనండి...నాప్రేమను...ఎవ రేమన్నా సరే...వెల్లడిస్తాను ఇంక...కొంతకాలము ఆయనతో కలసిమెలసి ఉండాలని ఉంది...?"

"పూర్తిగా సగుణోపాసనలోనికి దిగుతున్నావు."

"విశుద్ధమైన ప్రేమకు కళంకమేమున్నదీ...రాధలాగా, నేనూ—నా మనోనాయకుణ్ణి...ప్రేమించాను... ప్రేమిస్తాను."

... ...

"—నేను మిమ్మల్ని వదలివెళుతున్నాననుకోకండి-ఎన్నటికైనా ఈలా జరగాలిసిందే...మన దోవలు వేరు—మన ఆలోచనలు వేరు—మన—అదృష్టాలు వేరు—నేను అగ్నిసాక్షిగా...మీభార్యను...కాని నా మనస్సు...దానికి అధినాథు డింకొకరు...వెళ్ళనా—"

"మానసికంగా ప్రేమిస్తూ—నీవు వెళ్ళడ మెందుకు? మనసును పంపివేసి నీవుండిపోరాదు—ఒక్కతె వెళ్ళగలములే."

"నీ మనసు తప్పిపోదు ఎక్కడాను—"

"అవును—నే నభిలషించేది ఆయన సాన్నిధ్యం—"

"చెప్పవేం మరి—అయినా, చేత్తో కథలు వ్రాస్తూ—నోటితో ప్రేమ—ప్రేమ—అని చెపుతూ—చివరకు మనసుతోనా ప్రేమించేది—"

"మీరు నా ప్రేమను అర్థం చేసుకోలేరు—"

"కొన్ని పాఠాలు చెప్పి వెళ్ళరాదూ!—విద్యాదానం చేసినదానవవుతావు — ముందుకు ఎన్నడైనా అక్కరకు వస్తాయేమో కూడాను—"

... ...

"ఎందుకూ—ఎందుకూ— అలా విచారిస్తావు?—కలకంఠికంట కన్నీ రొలికిన—"అని చిన్నప్పుడు పెద్దవాళ్లు బెదురుపెట్టేశారు - నన్ను గ్రహించి మా నేద్దూ - ఏమిటీ విచారానికి కారణం - చెప్పవూ?

"విచారమా - నాకీ ప్రపంచంలో విచారణకారణ మేమున్నదండీ-చూడండి"- శిరీషమాల" నాకే అంకితము చేశాడు-నా జీవితము ధన్యమైందండీ!-ఆయన- నామీద -ఈదీనురాలిమీద ఎందుకండీ ఆయనకు అంతదయ-నేను అర్హురాల్నా ఇంత గౌరవానికి-"

"నీకు ఆగ్రహం వచ్చినా, అనుగ్రహం వచ్చినా కష్టమే-ఇదంతా సంతోషమేనా?-"

"మీకు విచారమా?-"

... ...

"ఎప్పుడు వెళ్ళడం?"

"ఎక్కడికి"!

"నీమనో..."ఆయన" పద్దకు..."

"...నాయిష్టం వచ్చినప్పుడు..."

"మరి—ఆయనకు - ఇష్టమేనా ?"

"మీ కెందుకూ?"

"అత్తా- మామయ్యను కొడుతావు కాదూ -చూడు ఏం చేస్తున్నాడో -"

"ఏం చేశాడూ - !"

"మరే - నీవు వ్రాసుకుంటావే - అలాగే చిన్న కాగితాలమీద తానుగూడ - రాసేస్తున్నాడు - "

"ఏమిటి - ? ఉత్తరమా?"

"ఉత్తరం కార్డుమీద కాదూ రాసేది - చిన్న ముక్కల మీదే - ఏమిటో పిచ్చిరాతలు - "ఆ అమ్మాయి తలలో- మల్లెపూల చెండు - జారి పడిపోయింది - " ఎందుకుఅత్తా! అలా రాయడం ?"

"ఏమో....."

"ఇంతేనా - నీకు తెలియదూ - పోనీ ఇంకోటిచెప్పుకో చూద్దాంమరి - మామయ్యపే రేమిటి?"

"నీకు తెలియదూ? - "

"ఆపేరు కాదు - ఇంకో కొత్తపేరు - "

"నాకు తెలియదు - కొత్తపే రేమిటి - "

సరేలే - నీకు ఏమీ తెలియదు మరి - నేను చదవ లేదని - నాకు ఏమీ రాదని నన్ను కోప్పడుతావుకాదు - మామయ్యపేరు తెలియదు - ఏంరాసేదీ తెలియదు -

"పోనీ నీవు చెప్పవదూ!"

"ఊహుఁ –"

... ...

"ఈలా ఓమూరు రావూ? –" అని పిలిచాడు ఆయన ...ఆమె వినిపించుకోకుండా వెళ్ళిపోతూంది – ఆయన పరుగెత్తుకుని వెళ్ళి పట్టుకున్నాడు –

"నేను పిలిచాను – వినపడలేదూ! –" అని నవ్వుతూ అడిగాడు ఆయన –

ఆమె తల వంచుకున్నది – కళ్ళవెంబడి జలజల నీళ్ళు రాలుతున్నవి –

"నన్ను క్షమించ – ఊహు – నా అపరాధాన్ని – నన్ను ఎన్నటికైనా మరచిపోగలరా – ఎన్నడన్నా దయతో – నన్ను తలుచుకుంటారా – నా మాట అనుకుంటారా"

"ఏం విశేషం – నిన్ను మరచిపొమ్మన్నావా?."

"సెలవా – నన్ను మన్నించండి –"

అని ఆయన పట్టు వదలించుకుని ముందరికి పోబోయింది – ఆయన ఆమెను ఆపి –

"ఏమిటి అపరాధం ? – ఎక్కడకు వెళుతావు? –" అని అడిగాడు.

"స్వర్గానికి – ఊహు – కాదు, నరకానికి"

ఆయన నవ్వాడు – ఆమె ఇక దుఃఖ మాపుకోలేకపోయింది –

—ఆయన ఆమెను చేరదీసి సమాశ్వాసించాడు -

"నీ వేంచేశావు - నేనూ కథలు వ్రాయకుండా ఉండ లేక పోయినాను - కాని - నీఅంత బాగా వ్రాయలేను - నీ పేరు - ఫలానా ఆయన భార్య అని - చెడగొట్టుట మెందు కని - ఏదో - పేర వ్రాస్తూన్నాను - "

"ఇంకా నన్ను - మన్నించరూ - ఇక నేను కలం పట్టను - మీ - మీ భార్యను అవుట మాత్రం చాలు - అంత గౌరవానికి నోచుకున్నందుకే - ధన్యురాల నయి నాను -"

"కాదు - నేను ఇక వ్రాయను - నీవు - నీవే ఇందుకు తగినదానవు - లోకం అంతా గౌరవిస్తూంటే - నిన్ను - చూసి సంతోషిస్తూంటాను -"

"అంతకన్న మంచిపేరు దొరకదనా? - ఓం అని పేరు పెట్టుకోవడ మెందుకూ?"

"చెప్పలేదూ - నీవూ - నేనూ - బాబు - మన ముగ్గురం కలిసి - ముక్తసరిగా - ఏమవుతాము - "

... ...

"మామయ్యా ! -మరిచిపోయినా - ఓం - ఓం - ఓం - "

"ఏం పొగరు రా - తన్నులు కావాలా - అన్నది ఆమె -

"నీవు ఎందుకు - నీకో కూతురు పుడితే - వాడికి యిస్తావుకాదూ - అప్పుడు - మనపిల్లే వాణ్ణి తంతుంది."

"చూడు. అత్తయ్యా! -"

"ఏం - అత్తయ్య చూడటమెందుకూ - నన్ను ఓం- అంటే నే నూరుకుంటానేం - పోనీ నే నూరుకున్నా - రేపు మా అమ్మాయి ఊరుకుంటుందీ - మా నాన్నను ఎందు కన్నావని నిన్ను పట్టుకు తంతుంది -"

"నీవు కొట్టవుగద - మామయ్యా - ఓం -"

"ఆ - మామయ్య - ఓం - మామయ్య - కూతురు గీం - దాని మొగుడివి నీవు - ఢమా ఢాం"

Check List			
Book Number	CpdtT 132	Date	17/6/20
Front Cover	yes	Back Cover	yes
Blank Pages	4		
Missing Pages	1to2		
Prepared	Sandhya	Scanned	
PS		Pages	103